MAGYAR VENDÉGLÁTÓK IPARTESTÜLETE

A TURIZMUS-VENDÉGLÁTÁS SZAKKÉPZÉSÉNEK FEJLESZTÉSE

Az MVI oktatási és duális képzői országos konzultációinak részletes összehasonlító szakmai tanulmánya

Készítette: Kis Zoltán

MVI alelnök

Budapest, 2026. november 12.

Vezetői összefoglaló

A Magyar Vendéglátók Ipartestülete (MVI) a 2020-ban bevezetett szakképzési rendszer hatéves működésének tapasztalatait vizsgálva két országos szakmai konzultációban gyűjtötte össze az oktatási intézmények és a duális képzők álláspontját. A kutatásokat az MVI kezdeményezte, szervezte és értékelte. Jelen tanulmány a két válaszadói kör tapasztalatainak összehasonlításával azonosítja a közös fejlesztési irányokat, a fennmaradó nézetkülönbségeket, és ezek alapján konkrét szakmai és szabályozási javaslatokat fogalmaz meg.

Az oktatási konzultáció során 189 azonosított turizmus–vendéglátás szakképző intézményt kerestünk meg; 155 érvényes válasz legalább 94 különböző intézményből érkezett. A budapesti előkészítő egyeztetés 11 fejlesztési javaslata egyenként 80% feletti támogatást kapott, közülük nyolc meghaladta a 90%-ot. A kérdőíves eredményeket a 2026. szeptember 7-i országos online oktatói konzultáció és annak visszajelzései egészítették ki. A beérkezett szabad szöveges észrevételek feldolgozásával 15 témacsoportban 127 további, összevont szakmai javaslatot azonosítottunk.

A duális képzők 2026. szeptember 25-i budapesti egyeztetésén részt vevő vállalatcsoportok 103, az átfedések figyelembevételével összesített portfóliótételt képviseltek, amelyek nem mindegyike önálló működési egység. Az országos felhívás előkészítése során a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) nyilvános duális képzőhely-keresőjére támaszkodva 1 099 e-mail-címet gyűjtöttünk össze, amelyek közül 946 címre közvetlenül is megküldtük a kérdőívet. A terjesztésbe szakmai szervezeteket, kamarákat, az Ágazati Készségtanácsot (ÁKT) és oktatási intézményeket is bevontunk. A 2026. október 16–30. között beérkezett 57 kérdőív valamennyi vármegyét és Budapestet lefedte. A 12 vizsgált fejlesztési téma mindegyike többségi támogatást kapott, a képzés tényleges költségekre épülő finanszírozását valamennyi válaszadó támogatta.

A két kutatás legerősebb közös üzenete a szakmánként meghatározott, ellenőrizhető szakmai minimumkövetelmények szükségessége, az iskolai és duális képzés feladatainak

egyértelmű elhatárolása, a képzés valós költségeinek finanszírozása, valamint a tanulók munkahelyi felkészültségének és a képzés minőségének javítása. Az MVI kiemelt javaslata, hogy az elméleti és a tematikus gyakorlati oktatás elsődlegesen az iskolákban valósuljon meg, míg a duális képzőhelyek a valós munkahelyi tapasztalatszerzésre, a szakmai tudás alkalmazására és elmélyítésére összpontosítsanak. Ehhez mindkét képzési oldal tényleges ráfordításait figyelembe vevő, megfelelő és önálló finanszírozást kell biztosítani.

A tanulmány további konkrét javaslatokat fogalmaz meg az ágazati alapoktatás és alapvizsga átalakítására, a szakmai vizsgák életszerűbbé tételére, az oktatók és mentorok támogatására, a tanulói felzárkóztatásra, a képzési adminisztráció egyszerűsítésére, valamint a pályaorientáció és pályakövetés fejlesztésére. További szakmai egyeztetést igényel különösen a többszintű képzés, a vizsgaszervezés felelőssége, az alapvizsga részletes konstrukciója és a gyakorlati képzés időbeli szervezése.

A két országos konzultáció önkéntes részvételen alapult, statisztikailag nem reprezentatív. A számszerű eredmények az adott kérdőívekben szereplő állítások támogatottságát mutatják. A szabad szöveges észrevételekből kialakított további javaslatok támogatottságát külön nem mértük. A kutatási eredményekre épülő MVI-javaslatok a szakmai érdekképviseleti álláspont kialakítását és az oktatásirányítással folytatandó egyeztetések előkészítését szolgálják.

Tartalom

Vezetői összefoglaló 2

1. A két kutatás megszervezése és lefolytatása 6

1.1. Az oktatási intézmények és oktatók konzultációja 6
1.2. A duális képzők budapesti és országos konzultációja 6
1.3. Összevethetőség és bizonyító erő 7
2. Az oktatási kutatás 11 javaslatának számszerű eredménye 8

3. A duális képzői kutatás 12 értékelt témakörének eredménye 9

4. A két oldal megállapításainak részletes összehasonlítása 11

4.1. Ágazati szabályozás és szakmai képviselet 11
4.1.1. Ágazatspecifikus szabályozási eltérések 11

4.2. Képzési célok és szakmai minimumok 12
4.2.1. Szakmánként meghatározott szakmai minimumkövetelmények 12

4.2.2. Turisztikai és vendéglátó képzések eltérő követelményei 14

4.3. Ágazati alapoktatás és alapvizsga 14
4.3.1. Az ágazati alapoktatás és alapvizsga követelményeinek felülvizsgálata 14

4.3.2. Felnőttek ágazati alapoktatása 16

4.4. Iskola és duális képzőhely feladatmegosztása 17
4.4.1. Az iskolai tematikus gyakorlati oktatás megőrzése 17

4.4.2. A képzési program gyakorlati végrehajtása 19

4.5. Finanszírozás 20
4.5.1. Az iskolai gyakorlati oktatás tényleges költségei 20

4.5.2. A duális képzőhelyek valós képzési költségei és ösztönzői 22

4.5.3. A megfelelő gyakorlati képzés elérhetősége, a képzőintézmények területi eloszlása és minősége 22

4.6. KKK és szakmai vizsgák 24
4.6.1. A szakmai vizsgafeladatok életszerűsége 24

4.6.2. A vizsgaszervezés felelőssége 25

4.7. Tanulói munkára felkészültség és motiváció 26
4.7.1. Alapvető munkavállalói készségek 26

4.7.2. Motiváció, egyéni támogatás és biztonságos duális feladatellátás 27

4.8. Mentorálás és fejlődéskövetés 29
4.8.1. Az oktatók és munkahelyi mentorok szakmai-módszertani felkészítése 29

4.8.2. Egyéni fejlődés dokumentálása 30

4.9. Iskola–vállalat együttműködés 31
4.9.1. Rendszeres szakmai kapcsolattartás 31

4.9.2. A tanulói problémák közös kezelése 31

4.10. Munkaügy és tanulói felelősség 32
4.10.1. A munkaidő és a gyakorlati képzés rugalmas ütemezése 32

4.10.2. Szabadság, hiányzás, felelősség és keresőképtelenségi igazolások 33

4.11. Adminisztráció és KRÉTA 35
4.11.1. A munkahelyi műszakok tanórákra bontása 35
4.11.2. Párhuzamos nyilvántartások és adatkapcsolatok 36
4.11.3. Hiányzások és igazolások kezelése 37
4.12. Duális képzőhelyek minőségbiztosítása 38
4.12.1. A képzőhelyek személyi és tárgyi alkalmassága 38
4.12.2. A tanulók kizárólag munkaerőként való alkalmazásának megelőzése 39
4.13. Pályaorientáció és pályán maradás 40
4.13.1. Hiteles pályaorientáció az iskolaválasztás előtt 40
4.13.2. A végzettek elhelyezkedésének és pályán maradásának követése 41
4.14. Többszintű képzés és specializáció 43
4.14.1. Eltérő képességekhez igazodó képzési szintek 43
5. A szabad szöveges szakmai felvetések feldolgozása és kiegészítő javaslatok 46
5.1. A 4. fejezetben már tárgyalt további szakmai felvetések 46
5.2. A korábbi fejezetekben még nem tárgyalt önálló szakmai felvetések 47
5.2.1. A technikumi és szakképző iskolai utak tényleges eredményessége és a belépési felkészültség 47
5.2.2. Ágazati digitális rendszerek és szakmai idegen nyelv 47
5.2.3. Az iskolai fejlesztő szakemberellátás és a gyakorlati csoportlétszám 48
5.2.4. A tanulói munkabér és a tényleges teljesítmény arányossága 48
5.2.5. A végzős tanulók szerződésének lezárása és továbbfoglalkoztatása 49
5.2.6. Az intézményi szakmai mozgástér a közös minimumok mellett 49
6. Közös fejlesztési irányok, valódi eltérések és döntési következmények 51
7. Az MVI javasolt intézkedési programja 52
7.1. Szakmai minimumkövetelmények és a képzési tartalmak korszerűsítése 52
7.2. Az iskolai és duális képzés feladatainak újraszabályozása 52
7.3. A képzés finanszírozásának átalakítása 52
7.4. A tanulói felkészültség, az oktatói és mentori munka fejlesztése 53
7.5. A képzésszervezés, a munkajogi szabályok és az adminisztráció korszerűsítése 53
7.6. Pályaorientáció, pályakövetés és eredményességmérés 53
8. A kutatás korlátai és a következtetések státusza 54
9. A kutatás alapdokumentumai és adatforrásai 55
9.1. A budapesti szakmai egyeztetések dokumentumai 55
9.2. Az országos konzultációk kérdőívei és adatállományai 55
9.3. Az oktatói online szakmai konzultáció dokumentumai 55
9.4. Az országos konzultációk összefoglaló tanulmányai 55
10. Mellékletek 55

1. A két kutatás megszervezése és lefolytatása

1.1. Az oktatási intézmények és oktatók konzultációja

Az MVI első személyes szakmai egyeztetését 2026. július 3-án a Gundel Étteremben tartotta, az Eventrend Group helyszínbiztosításával. Budapesti turizmus–vendéglátás szakképző intézmények igazgatói és szakmai vezetői, valamint az MVI részéről Kőrössy Zoltán és Kis Zoltán vettek részt. A meghívott intézmények mind képviseltették magukat; a Giorgio Perlasca iskola álláspontját a Dobos C. József iskola jelen lévő vezetői képviselték. Az előzetes vitaindító 11 olyan fejlesztési irányban eredményezett egyetértést, amelyet országosan is tesztelni lehetett.

Az IKK intézménykeresőjéből 189 turizmus–vendéglátás képző intézményt azonosítottunk. Az országos felhívást valamennyi intézménynek, ahol lehetett, közvetlen vezetői elérhetőségre is megküldtük. A kitöltési határidő augusztus 15. volt. A résztvevők ötfokozatú skálán értékelték a 11 javaslatot, szabad szöveges észrevételeket tehettek, valamint jelezhették részvételi szándékukat a további egyeztetésekben. Az e-mailben külön érkezett véleményeket a számszerű eredményekbe nem számítottuk be, de a további javaslatok feldolgozásánál figyelembe vettük.

A 155 válaszadóból 37 igazgató, 26 szakmai igazgatóhelyettes, 6 szakmai vezető, 22 munkaközösség-vezető és 64 más beosztású szakember volt. A közvetlen intézményi vagy szakmai vezetői pozícióban lévők száma 91 (58,7%). Legalább 94 intézmény képviseltette magát, ami az azonosított 189 intézmény 49,7%-a. Minden vármegyéből és Budapestről érkezett visszajelzés. A további online egyeztetésre 141 válaszadó (91,0%), térségi képviseletre 101 (65,2%) jelentkezett.

1.2. A duális képzők budapesti és országos konzultációja

Az MVI második konzultációjának első állomását 2026. szeptember 25-én Budapesten tartottuk. A Danubius Hotels, Essendi, Eventrend Group, Hungast, Semsei Gastronomy Group, Zsidai Group, valamint az MVI és a VIMOSZ képviselői vettek részt. A vállalatcsoportok képviselete 103, az átfedések figyelembevételével összesített portfóliótételre terjedt ki (97 közvetlen vállalatcsoporti tétel és 6 további Talent Ágazati Képzőközpont partnertétel). Ezek között vendéglátóegységek, szállodák, rendezvényhelyszínek és szolgáltatási tevékenységek is szerepeltek; a szám nem igazolt egyedi működési egységszám vagy válaszadói létszám. A résztvevők a duális képzésben ezres nagyságrendű tanulóval kapcsolatban szerzett tapasztalatot hoztak a vitába. Külön figyelmet kapott a közétkeztetés négy ellátási formájának eltérő szakemberigénye. Szeptember 29-ig további írásos észrevételeket is fogadtunk.

Az MVI országos duális kérdőívét 2026. október 16–30. között lehetett kitölteni. A felhívás eljutott 15 országos szakmai szervezethez, az MKIK-hoz, a BKIK-hoz és a 19 vármegyei kamarához, az Ágazati Készségtanácshoz és területi Készségcsoportokhoz, továbbá 189 képző intézményhez. A közvetlen turizmus-vendéglátás duális képzőhely címgyűjtés 1 099 e-mail-címet eredményezett, amelyek közül 946 esetében sikeres kiküldést rögzítettünk. A

közvetett továbbítások tényleges címzetti és elérési száma nem ismert. A kérdőív kitöltési idejét 20–30 percre becsültük, ami a kitöltési hajlandóságot jelentősen befolyásolhatta.

Az 57 beérkezett kérdőív mind a 19 vármegyét és Budapestet lefedte. A szeptemberi budapesti egyeztetés 103 portfóliótétele és az országos kérdőív 57 kitöltése különböző mértékegység, ezért nem összegezhető. A 946 sikeres közvetlen kiküldéshez viszonyított 57 kitöltés 6,0%-os egyszerű arányt ad, de a többcsatornás terjesztés miatt ez nem igazolható tényleges válaszadási rátaként.

1.3. Összevethetőség és bizonyító erő

Az MVI mindkét vizsgálatát önkéntes, statisztikailag nem reprezentatív szakmai konzultációként értékeli. Az oktatói kutatás válaszadói egyéneket, az intézményi lefedettség külön azonosított szervezeteket jelent. A duális oldalon a 103 képviseleti tétel, az 57 kérdőív és a 946 sikeres kiküldés különböző mértékegységek. A százalékos támogatottságokat az adott kérdőív állításaira kell értelmezni; az eltérően megfogalmazott állítások százalékai közvetlen statisztikai próbával nem vethetők össze. A területi lefedettség széles körű jelenlétet bizonyít, országos reprezentativitást önmagában nem.

A kérdőívekben és a kapcsolódó szakmai egyeztetéseken a résztvevők a számszerűen értékelt javaslatokon túl további, szabad szöveges észrevételeket is megfogalmaztak. Ezeket a tanulmány „Kiegészítő szabad szöveges tapasztalat” megjelöléssel különíti el. Az így bemutatott felvetések fontos szakmai szempontokat képviselnek, ugyanakkor támogatottságukat a kutatás külön nem mérte. Az ezekhez kapcsolódó MVI-javaslatok ezért szakmai értékelésen alapulnak, és nem tekinthetők a válaszadók által megszavazott álláspontnak.

2. Az oktatási kutatás 11 javaslatának számszerű eredménye

Sorszám	Fejlesztési javaslat	Támogató /155	Támogatás
1.	A turizmus–vendéglátás szakképzés szerkezetének iparági igényekhez igazítása	138	89,0%
2.	Az iskola és a duális képzőhely feladatainak újragondolása	147	94,8%
3.	Az iskolai gyakorlati képzés finanszírozásának megerősítése	150	96,8%
4.	Az ágazati alapoktatás és a képzési tartalmak korszerűsítése	146	94,2%
5.	A szakmai vizsgák követelményrendszerének felülvizsgálata	143	92,3%
6.	A turizmus és vendéglátás szakmák képzésének egyértelműbb elkülönítése	129	83,2%
7.	A duális képzőhelyek minőségbiztosításának megerősítése	145	93,5%
8.	A pályaorientáció és a beiskolázás megújítása	146	94,2%
9.	A XXI. századi iskola működési feltételeinek javítása	149	96,1%
10.	A hátránnyal induló tanulók sikeres szakmai felkészítésének támogatása	145	93,5%
11.	A szakmai vizsgák lebonyolításának visszaadása az iskoláknak	135	87,1%

Az MVI oktatási konzultációjában a három legmagasabb támogatottságú intézkedés az iskolai gyakorlati képzés finanszírozása (96,8%), a XXI. századi iskolai működési feltételek (96,1%) és az iskola–duális feladatmegosztás újragondolása (94,8%).

A leginkább vitatott javaslat is 83,2%-ot kapott: a turizmus és vendéglátás képzésének egyértelműbb elkülönítése. A szakmai vizsgák iskolákhoz visszahelyezését 87,1% támogatta; ez fontos, de nem jelenti a duális oldal ugyanilyen állásfoglalását.

3. A duális képzői kutatás 12 értékelt témakörének eredménye

Sorszám	Témakör	Támogató /57	Arány	Átlag /5
1.	A szakmánként elvárt alapvető szakmai ismeretek, gyakorlati készségek és képzési követelmények meghatározása	51	89,5%	4,60
2.	A különböző tudásszintekhez, tanulói képességekhez és munkaerőpiaci igényekhez igazodó képzési szintek kialakítása	44	77,2%	4,19
3.	A tanulók munkavégzésre való felkészültsége, munkafegyelme, motivációja és szakmai elkötelezettsége	56	98,2%	4,82
4.	Az oktatási intézmények és a duális képzőhelyek oktatási, gyakorlati képzési és nevelési feladatainak egyértelmű meghatározása	53	93,0%	4,67
5.	A képzési és kimeneti követelmények, a szakmai vizsgák és a szakmán belüli specializációk felülvizsgálata	45	78,9%	4,30
6.	A tanulók munkahelyi szakmai támogatása, mentorálása, teljesítményértékelése és fejlődésének rendszeres nyomon követése	52	91,2%	4,61
7.	Az iskolák és a duális képzőhelyek közötti rendszeres szakmai együttműködés, információcsere és felelősségmegosztás fejlesztése	54	94,7%	4,74
8.	A szakképzési munkaszerződésekhez kapcsolódó munkavégzési feltételek, tanulói jogok, kötelezettségek és felelősségi szabályok rendezése	55	96,5%	4,75
9.	A duális képzés finanszírozásának felülvizsgálata a képzőhelyek tényleges oktatási, személyi és működési költségeinek figyelembevételével	57	100,0 %	4,84
10.	A KRÉTA-rendszer használatának, a képzési adminisztrációnak, valamint a tanulói jelenlét és hiányzások kezelésének egyszerűsítése	54	94,7%	4,84
11.	A duális képzőhelyek szakmai, személyi és tárgyi feltételeinek, képzési színvonalának és minőségbiztosításának fejlesztése	49	86,0%	4,44
12.	A vendéglátóipari szakmák megismertetése, a tudatos pályaválasztás támogatása, valamint a végzettek szakmában maradásának és pályakövetésének erősítése	54	94,7%	4,75

A táblázat adatainak értelmezése:

A támogatottság százalékos értéke az adott javaslatot támogató, vagyis az ötfokozatú értékelési skálán 4-es vagy 5-ös pontszámot adó válaszadók arányát mutatja. Az átlagpontszám valamennyi válaszadó értékelésének számtani átlaga az 1–5 skálán. Így a 100%-os támogatottság nem feltétlenül jelent 5,00 pontos átlagot, hiszen a támogatók között 4-es értékelést adók is lehetnek. Például a finanszírozás felülvizsgálatát mind az 57 válaszadó támogatta, közülük 48 fő 5-ös, 9 fő 4-es értékelést adott, így az átlagpontszám 4,84 lett.

Az MVI duális képzői konzultációjában a finanszírozás tényleges költségekhez igazítása kapta a legerősebb támogatást (57/57). Kiemelkedő volt a tanulók munkára való felkészültségének javítása (56/57), valamint a munkaügyi és munkaszervezési feltételek rendezése (55/57) iránti igény is. A többszintű képzés (44/57; 77,2%) és a képzési követelmények, vizsgák és specializációk átalakítása (45/57; 78,9%) kisebb támogatottságot kapott. Ezekben a kérdésekben további szakmai egyeztetés szükséges.

4. A két oldal megállapításainak részletes összehasonlítása

A fejezet az oktatási intézmények és a duális képzőhelyek konzultációinak eredményeit témakörönként összevetve mutatja be a feltárt problémákat, a közös szakmai szempontokat és a fennmaradó eltéréseket. A számszerű eredmények kizárólag az adott kérdőívben szereplő állítások támogatottságát jelzik. A szabad szöveges felvetésekből származó további észrevételek támogatottságát a kutatás külön nem mérte.

4.1. Ágazati szabályozás és szakmai képviselet

4.1.1. Ágazatspecifikus szabályozási eltérések

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A szakképzés egységes szabályozási rendszere közel 200, jelentősen eltérő szakma képzésére vonatkozik. A turizmus–vendéglátás sajátosságai ugyanakkor indokolják egyes rendelkezések ágazati szintű felülvizsgálatát. Az élő szolgáltatási helyzetek, a szezonális kereslet, az eltérő vállalkozásméretek és a tematikus gyakorlati oktatás követelményei olyan képzésszervezési feltételeket teremtenek, amelyek nem minden esetben illeszkednek az egységes szabályozási keretekhez.

Az oktatási intézmények az ágazatspecifikus szabályozás szükségességét, a duális képzők pedig a valós munkahelyi működéshez igazodó követelményeket hangsúlyozták. Mindkét oldal tapasztalatai között megjelenik, hogy a tanulók jelentős része nem rendelkezik a szakirányú képzés megkezdéséhez, a munkahelyi beilleszkedéshez és a megfelelő munkavégzéshez szükséges felkészültséggel.

A két konzultáció számos fejlesztési területen egymással összhangban álló szakmai igényeket azonosított. Ezek alapján indokolt a változtatások ágazati szintű, az oktatási intézmények és a vállalkozások képviselőit egyaránt bevonó előkészítése.

Az Ágazati Készségtanács (ÁKT) képviseleti összetételének felülvizsgálata lehetőséget teremthet arra, hogy a turizmus–vendéglátás különböző szegmensei, köztük a közétkeztetés, valamint a szakmai oktatás szereplői nagyobb súllyal vegyenek részt a döntés-előkészítésben.

Az MVI javaslata

- Az Ágazati Készségtanács képviseleti körének bővítése a turizmus–vendéglátás további szegmenseivel, különösen a közétkeztetés és a szakmai szervezetek képviselőivel.
- Az ágazati oktatás szereplőinek bevonása az ÁKT munkájába. Alternatív megoldásként egy kétpólusú, oktatási és duális képzői képviseletre épülő ágazati készségtanácsi struktúra kialakításának vizsgálata, amelyben a szakmai döntések a két oldal együttműködésével és konszenzusával készülhetnek elő.

- A turizmus–vendéglátás ágazati szabályozásának felülvizsgálata során elsődleges fejlesztési területként az iskolai elméleti és tematikus gyakorlati oktatás biztosításának, a szakmánkénti tudásminimumoknak, az ágazati alapvizsga átalakításának és a képzés tényleges költségekre épülő finanszírozásának kezelése.
- A szakmai konszenzuson alapuló változtatások előkészítése olyan ütemezéssel, amely lehetőség szerint biztosítja a 2027. szeptemberi bevezetést.

Kiegészítő szabad szöveges tapasztalat

A szabad szöveges észrevételek felvetették, hogy egyes szakmai szervezetek, üzlettípusok és a közétkeztetés sajátos tapasztalatai nem feltétlenül jelennek meg megfelelő súllyal az ágazati döntés-előkészítésben. A kérdőívek e kérdésben külön támogatottságmérést nem tartalmaztak.

Az MVI ezért javasolja, hogy az ÁKT munkájában a szakmai szervezetek, a szakképző intézmények és a különböző vendéglátási területek rendszeres, dokumentált véleményezési lehetőséget kapjanak. A tagság és az állandó meghívotti részvétel feltételeit átlátható szakmai szempontok alapján indokolt kialakítani.

4.2. Képzési célok és szakmai minimumok

4.2.1. Szakmánként meghatározott szakmai minimumkövetelmények

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatási intézmények a pályakezdő szinten teljesíthető, életszerű képzési és kimeneti követelmények (KKK) kialakítását szorgalmazták. A duális képzői konzultációban 51 válaszadó (89,5%) támogatta a szakmai minimumkövetelmények pontosítását.

A munkahelyek számára egyértelműen meghatározhatóvá kell tenni, hogy a tanulók milyen alapműveleteket, anyagismeretet, technológiai tudást és biztonsági szabályokat kötelesek elsajátítani a szakirányú képzés egyes szakaszaiban. Az oktatási intézményeknek ugyanilyen pontosan ismerniük kell az előzetesen megtanítandó szakmai tartalmakat.

A képzési programok intézményenkénti eltérései indokoltak lehetnek, különösen a regionális sajátosságok, a rendelkezésre álló eszközök és a helyi gazdasági környezet figyelembevétele érdekében. A kötelező szakmai minimumok esetében azonban országosan egységes elvárások szükségesek.

A turizmus–vendéglátás szakmáinak alapvető ismeretanyaga viszonylag állandó. Az alapanyagok, az alapvető technológiák, a szakmai műveletek és az élelmiszerbiztonsági követelmények olyan tartós tudásalapot képeznek, amelyre az új technológiák és szakmai innovációk épülhetnek.

A KKK-kban ezért a kompetenciaalapú kimeneti elvárások mellett konkrét, szakmánként és képzési szintenként meghatározott tudásminimumokat is szükséges rögzíteni. Ezek biztosítják, hogy a tanulók a későbbi specializációtól vagy munkahelyválasztástól

függetlenül rendelkezzenek a szakmájuk gyakorlásához és továbbfejlesztéséhez szükséges alapokkal.

Az egységes minimumkövetelmények meghatározása mellett megőrizhető az intézmények képzési szabadsága. A kötelező alaptudáson felül az iskolák továbbra is beépíthetnek saját szakmai profiljukhoz és a helyi igényekhez igazodó többlettartalmakat.

Az MVI javaslata

- Szakmánként és képzési szintenként egységes, kötelező szakmai tudásminimumok meghatározása, amelyek nevesítik az elsajátítandó anyagismeretet, alapműveleteket, technológiákat, szakmai számításokat és biztonsági követelményeket.
- A KKK-k felülvizsgálata annak érdekében, hogy a kompetenciakövetelmények mellett a konkrét szakmai ismeretek és gyakorlati készségek minimumszintje is ellenőrizhetően megjelenjen.
- Az intézményi képzési szabadság fenntartása, lehetővé téve a kötelező minimumokon felüli, intézményenként eltérő szakmai tartalmak oktatását.
- A magasabb képzési szintek és szakmai specializációk kialakítása az egységes alaptudásra épülő, fokozatos fejlesztésként.

Kiegészítő szabad szöveges tapasztalat

Az oktatói észrevételek a szakmai számítások, az áruismeret, a szállodaismeret és a turisztikai szakterületek tartalmi korszerűsítésének szükségességét is felvetették. Az új ismeretek változatlan órakerethez történő egyszerű hozzáadása azonban a tanulók és az oktatók túlterhelését eredményezheti.

Az MVI ezért javasolja, hogy a szakmánként meghatározott minimumkövetelményekhez tananyagtérkép készüljön, amely elkülöníti a kötelező alapműveleteket, a korszerű technológiákat és a kiváltható vagy ismétlődő tartalmakat. Az új követelmények bevezetését az óraszámok szükség szerinti átcsoportosításával, valamint az iskolai és munkahelyi oktatási feladatok egyértelmű kijelölésével indokolt megvalósítani.

Az egységes szakmai minimumkövetelmények meghatározása az iskolák és a duális képzőhelyek együttműködését is jelentősen egyszerűsítené. Jelenleg egy iskola akár 50–60 duális partnerrel is együttműködhet, ezért a képzési programok egyedi összehangolása gyakorlatilag megvalósíthatatlan. Ennek következtében a duális képzőhelyek jellemzően az iskola által felajánlott egységes képzési programot fogadják el, ami szakmai feszültségeket eredményezhet.

A kötelező, közös szakmai minimumok meghatározásával valamennyi szereplő számára elfogadható, egységes képzési alap jönne létre. Ezen túlmenően az iskola és a duális képzőhely közös megállapodással további képzési tartalmakat építhetne be, amennyiben azt a helyi gazdasági környezet, a vállalkozás sajátosságai vagy speciális szakmai igények indokolják. Ez egyszerre biztosítaná az egységességet és a szükséges rugalmasságot.

4.2.2. Turisztikai és vendéglátó képzések eltérő követelményei

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatói konzultációban 129 válaszadó (83,2%) támogatta a turisztikai és vendéglátó szakmák képzésének egyértelműbb elkülönítését. A duális képzői kérdőívben erre vonatkozó, azonos megfogalmazású kérdés nem szerepelt.

A turisztikai és vendéglátó szakmák munkakörei, feladatai és alkalmazott technológiái jelentősen eltérnek egymástól. Egy szakács, cukrász vagy pincér–vendégtéri szakember más szakmai ismereteket és gyakorlati készségeket alkalmaz, mint egy idegenvezető vagy utazási irodai munkatárs.

Ezek az eltérések a szakirányú képzésben alapvetően megjelennek, az ágazati alapoktatás azonban csak részben biztosítja a szakmacsoportok sajátosságainak megfelelő elkülönítést. Az indokolatlanul közös gyakorlati követelmények csökkenthetik a választott szakmára történő célzott felkészítés lehetőségét.

A turisztikai és vendéglátó szakmáknak ugyanakkor vannak közös szakmai alapjai. Ezek megőrzése indokolt, miközben a szakmaspecifikus gyakorlati felkészítést és számonkérést a választott szakmához kell igazítani.

Az MVI javaslata

- A turizmus–vendéglátás közös ágazati képzési keretének fenntartása, a valóban közös elméleti alapismeretek megőrzésével.
- A turisztikai és vendéglátó szakmák eltérő gyakorlati követelményeinek egyértelmű elkülönítése az ágazati alapoktatásban.
- Az ágazati alapvizsga gyakorlati részének a tanuló választott szakmájához igazítása, a közös elméleti ismeretek megfelelő számonkérése mellett.

4.3. Ágazati alapoktatás és alapvizsga

4.3.1. Az ágazati alapoktatás és alapvizsga követelményeinek felülvizsgálata

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az ágazati alapoktatás egyik célja a vendéglátó szakmák megismertetése és a közös szakmai alapkompetenciák kialakítása. A jelenlegi képzési és vizsgakövetelmények azonban mind a négy vendéglátó szakmából konkrét gyakorlati feladatok teljesítését is elvárják, miközben a tanulók ezt követően egy választott szakmában folytatják tanulmányaikat.

Az oktatói konzultáció tapasztalatai szerint ez jelentős oktatási időt, alapanyagot és intézményi kapacitást köt le olyan feladatokra, amelyek a későbbi szakirányú képzésben csak korlátozottan hasznosulnak. A duális képzők az ágazati alapvizsga és a szakmai vizsga követelményeinek együttes felülvizsgálatát szorgalmazták, önálló vizsgamodellt azonban nem fogadtak el.

Az ágazati alapoktatás jelenlegi rendszerének egyik fontos célja, hogy az általános iskolából érkező tanulók a különböző szakmák megismerését követően hozzanak megalapozott pályaválasztási döntést. Ez a cél szakmailag indokolt, ugyanakkor a szakmák megismerése és a valamennyi szakmából teljesítendő gyakorlati vizsgakövetelmények között különbséget szükséges tenni.

A korábbi, egyetlen szakmára összpontosító képzési rendszerből érkező tanulók felkészültségét egyes oktatói tapasztalatok kedvezőbbnek ítélték. Ennek értékelésekor ugyanakkor figyelembe kell venni a koronavírus-járvány, a belépő tanulói felkészültség változásának és a generációs attitűdök alakulásának lehetséges hatásait is. A két képzési rendszer eredményessége ezért pusztán a tapasztalati összevetés alapján nem ítélhető meg.

A tanulók egy része már az általános iskola befejezésekor határozott szakmaválasztási szándékkal rendelkezik. Számukra a több szakmára kiterjedő, kötelező gyakorlati vizsgafelkészítés jelentős időráfordítást jelenthet a választott szakmához közvetlenül kapcsolódó tudás elsajátításának rovására.

A szakmai életutak változása, a munkahely- és szakmaváltások gyakorisága, valamint az élethosszig tartó tanulás jelentősége szintén indokolja, hogy a képzés tartósan alkalmazható szakmai alapokra épüljön. A későbbi pályamódosítás lehetőségét elsősorban a megfelelő alaptudás és a továbbtanulási képesség biztosíthatja.

A duális képzők visszajelzései különösen hangsúlyosan jelezték a tanulók munkahelyi beilleszkedésével, munkafegyelmével, motivációjával és munkavégzési készségeivel kapcsolatos hiányosságokat. Az ágazati alapoktatás fejlesztésében ezért ezeknek a kompetenciáknak is nagyobb szerepet indokolt biztosítani.

A jelenlegi rendszer felülvizsgálatára két alapvető szakmai lehetőség kínálkozik.

A) A közös ágazati alapoktatás megtartása, a vizsgakövetelmények átalakításával

Ebben a modellben a négy vendéglátó szakma valóban közös elméleti ismeretei és alapkompetenciái továbbra is az ágazati alapoktatás részét képeznék. A tanulók mind a négy szakma gyakorlati sajátosságaival megismerkednének, ami támogatná a megalapozott szakmaválasztást.

A kötelező gyakorlati vizsgát azonban kizárólag a választott szakmából teljesítenék. A közös elméleti tartalmak számonkérése ettől elkülönülten történne.

B) Egyszakmás ágazati alapoktatás kialakítása

A másik lehetőség szerint a turizmus–vendéglátás ágazati alapoktatása már a képzés kezdetétől egyetlen választott szakmára összpontosítana. Ez a modell a szakmai elmélyülés korábbi megkezdését tenné lehetővé, ugyanakkor külön megoldást igényelne a szakmák előzetes megismertetésére és a későbbi szakmaváltás támogatására.

Az MVI javaslata

- Az ágazati alapoktatás képzési és kimeneti követelményeinek, valamint az ágazati alapvizsga követelményeinek átfogó felülvizsgálata.
- A közös alapkompetenciák mellett a valamennyi érintett szakma számára releváns, konkrét szakmai alapismeretek meghatározása.
- A munkahelyi beilleszkedéshez, munkavégzéshez és megfelelő szakmai helytálláshoz szükséges készségek hangsúlyosabb fejlesztése az ágazati alapoktatásban.
- Az ágazati alapoktatás közös elméleti tartalmának a valóban közös szakmai ismeretekre történő összpontosítása.
- A közös elméleti ismeretek önálló számonkérési lehetőségének kialakítása, beleértve az online vizsgáztatás lehetőségének vizsgálatát.
- Amennyiben a közös ágazati alapoktatás megmarad, a tanulók a közös elméleti ismeretek elsajátítását követően válasszanak szakmát, és a gyakorlati alapvizsgát kizárólag a választott szakmájukból teljesítsék.
- A közös elméleti tartalmak és az egyszakmás gyakorlati vizsga megszervezésére két lehetséges megoldás részletes kidolgozása:
    - **Két szakaszra bontott alapoktatás:** a képzés első felében, fél vagy egy tanév alatt történne a közös elméleti felkészítés, a négy szakma gyakorlati megismertetése és a közös elméleti vizsga. Ezt követné a szakmaválasztás, majd a választott szakmára összpontosító gyakorlati képzés és annak gyakorlati, illetve szükség esetén elméleti számonkérése az ágazati alapoktatás végén.
    - **Az alapoktatás végén összehangolt vizsgáztatás:** a tanuló a képzés végén a közös tartalmakból elméleti – akár online – vizsgát, majd a választott szakmájából gyakorlati vizsgát teljesítene. Ebben az esetben a szakmaválasztás időpontját a vizsgaszervezési követelményekhez, különösen a vizsgabiztosok biztosításához és a gyakorlati alapanyagok beszerzéséhez is igazítani szükséges.

4.3.2. Felnőttek ágazati alapoktatása

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatói szabad szöveges észrevételek szerint a korábbi munkatapasztalattal, szakmai ismeretekkel vagy már megszerzett kompetenciákkal rendelkező felnőttek számára az általánosan előírt ágazati alapoktatás és alapvizsga indokolatlan ismétlést jelenthet.

A felnőttképzésben különösen fontos az előzetesen megszerzett tudás figyelembevétele és a képzési idő hatékony felhasználása. A duális képzői konzultáció erre a kérdésre vonatkozóan külön támogatottságmérést nem tartalmazott.

Az MVI javaslata

- A felnőttek esetében az ágazati alapvizsga kötelezettségének megszüntetése.
- Amennyiben az alapvizsga általános megszüntetése nem valósítható meg, az előzetes tudás és kompetenciák felmérésén alapuló vizsgamentesség lehetőségének fenntartása és megfelelő szabályozása.
- A szükséges szakmai előismeretekkel rendelkező felnőttek számára a szakirányú oktatásba történő közvetlen belépés lehetőségének biztosítása.

4.4. Iskola és duális képzőhely feladatmegosztása

4.4.1. Az iskolai tematikus gyakorlati oktatás megőrzése

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatói konzultációban 147 válaszadó (94,8%) támogatta az iskolai és duális képzőhelyi feladatmegosztás újragondolását. Az oktatási oldal álláspontja szerint a rendszerezett szakmai elméleti oktatás és a tankonyhai, tanéttermi tematikus gyakorlati képzés elsődlegesen az iskola feladata. A duális képzőhelyek szerepe a megszerzett ismeretek valós munkahelyi környezetben történő alkalmazása, gyakorlása és elmélyítése.

A 2020-ban bevezetett szakképzési rendszer működése során több intézményben jelentősen csökkent a szakmai elméleti órák száma, illetve egyes képzési programokban az elméleti oktatás önálló órakerete nem jelenik meg megfelelően. E gyakorlat hátterében részben az a pedagógiai megközelítés állhat, amely a gyakorlati tapasztalatszerzést tekinti a szakmai tanulás elsődleges formájának.

A gyakorlatorientált oktatás jelentősége vitathatatlan, ugyanakkor a turizmus–vendéglátás szakmáinak elsajátításához rendszerezett elméleti ismeretekre is szükség van. Az alapanyagok tulajdonságainak, a technológiák összefüggéseinek, az élelmiszerbiztonsági szabályoknak és a szakmai számításoknak az ismerete a szakszerű gyakorlati munkavégzés alapfeltétele.

Az oktatói tapasztalatok szerint az elméleti órakeretek hiánya miatt egyes intézményekben az elméleti ismeretek átadása és számonkérése a hivatalosan gyakorlati óraként nyilvántartott foglalkozásokon, esetenként más tanórák keretében történik. Ez megnehezíti a képzés tervezését, az oktatási feladatok átlátható dokumentálását és a tanulói teljesítmény következetes értékelését.

A hároméves szakképző iskolai és az ötéves technikumi képzés időkeretein belül a szakmai elmélet kizárólag munkahelyi tapasztalatszerzés útján történő elsajátítása általában nem biztosítható megfelelő hatékonysággal. Ehhez jelentős többletidőre és folyamatosan rendelkezésre álló, megfelelő szakmai felkészültségű oktatókra lenne szükség.

Az elméleti oktatáshoz szorosan kapcsolódik a tematikus gyakorlati képzés, amely előre meghatározott tanulási sorrendben, az egyszerűbb alapműveletektől az összetettebb szakmai feladatokig vezeti végig a tanulót. Ez a módszeres felkészítés teszi lehetővé, hogy a különálló ismeretek egységes, alkalmazható szakmai tudássá álljanak össze.

A turizmus–vendéglátás vállalkozásainak jelentős része azonban működési sajátosságai miatt korlátozottan alkalmas ilyen rendszeres, előre tervezett tematikus képzés biztosítására. Egy étterem, szálloda vagy más vendéglátóegység napi működését a vendégforgalom, a megrendelések, a munkaszervezés és az üzleti követelmények határozzák meg. Ezekhez nem minden esetben illeszthető a tananyag kötött sorrendű, ismétléseket és fokozatos nehézségnövelést igénylő oktatása.

E tekintetben a vendéglátás helyzete eltérhet például egyes gépipari vagy autóipari képzési környezetektől, ahol a vállalati infrastruktúra és a munkafolyamatok nagyobb lehetőséget biztosíthatnak az előre tervezett tematikus képzésre.

Az iskolai és vállalati tapasztalatok alapján ezért indokolt, hogy a turizmus–vendéglátás szakmáiban a tematikus gyakorlati oktatás elsődleges helyszíne az iskola legyen. A vállalkozások a valós munkakörnyezetben történő gyakorlatszerzéssel, a helyi technológiák megismertetésével és a szakmai rutin kialakításával járuljanak hozzá a tanulók felkészítéséhez.

A közös képzési programok alapján az iskolai tematikus gyakorlati oktatás megszervezésére jelenleg is lehetőség nyílhat. A gyakorlati megvalósítást azonban két alapvető körülmény korlátozza.

Egyrészt az elmúlt időszakban a szakirányú képzés óráinak jelentős része a duális képzőhelyekhez került. Egyes esetekben olyan tananyagrészek is a vállalkozások feladataként jelentek meg a képzési programokban, amelyek oktatásához a képzőhelyek nem rendelkeznek megfelelő feltételekkel.

Másrészt az iskolák meglévő tankonyhai, tanéttermi vagy más gyakorlati infrastruktúrája önmagában nem biztosítja a tematikus oktatás megvalósítását. Ehhez megfelelően tervezhető órakeretre, oktatói kapacitásra, alapanyagokra, fogyóeszközökre és működési finanszírozásra is szükség van.

Felmerülhet olyan megoldás, amelyben a tematikus gyakorlati oktatást az iskola és a duális képzőhely megállapodásuk szerint megosztva biztosítja, és a finanszírozás is a feladatmegosztást követi. A két kutatás finanszírozási tapasztalatai alapján azonban ez önmagában nem jelent megfelelő megoldást.

A duális képzőhelyek a jelenlegi támogatás mellett is jelentős oktatási, személyi és működési költségeket viselnek, ezért finanszírozásuk csökkentése veszélyeztethetné a képzésben való részvételüket. Ezzel párhuzamosan az iskolai tematikus gyakorlati oktatás tényleges biztosítása további forrásokat igényel.

A feladatmegosztás átalakításának ezért mindkét képzési oldal megfelelő finanszírozásával kell együtt járnia.

Az MVI javaslata

- Az elméleti és a tematikus gyakorlati oktatás elsődleges iskolai feladatként történő meghatározása a turizmus–vendéglátás szakmáiban, megfelelő órakeret és intézményi feltételek biztosításával.
- Az iskolai tematikus gyakorlati oktatás önálló, megfelelő finanszírozásának kialakítása, beleértve az oktatói ráfordításokat, az alapanyagokat, a fogyóeszközöket és a gyakorlati infrastruktúra működtetését.
- A duális képzőhelyek finanszírozásának megőrzése, a tényleges munkahelyi képzési ráfordítások figyelembevételével. Az iskolai feladatok megerősítése nem járhat a vállalkozások képzési forrásainak csökkentésével.
- Annak a lehetőségnek a fenntartása, hogy a megfelelő személyi és tárgyi feltételekkel rendelkező duális képzőhely az iskolával kötött közös képzési program alapján tematikus gyakorlati oktatást is biztosíthasson.

4.4.2. A képzési program gyakorlati végrehajtása

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A duális képzői konzultációban 53 válaszadó (93,0%) támogatta az iskolai és vállalati képzési feladatok egyértelműbb meghatározását.

A budapesti vállalati egyeztetés tapasztalatai szerint a közös képzési programok elvileg rögzítik, hogy a tanuló mely ismereteket, milyen időszakban és melyik képzési helyszínen sajátítja el. A mindennapi működés során azonban nem minden esetben követhető egyértelműen, hogy az egyes kompetenciák megtanítása, gyakorlása, ellenőrzése és szükség szerinti pótlása melyik fél feladata.

A probléma különösen akkor jelentkezik, amikor a tanuló szakmai fejlődése több, egymásra épülő iskolai és munkahelyi tevékenység eredményeként valósul meg. Az egyes képzési helyszínek hozzájárulása ilyenkor nehezen különíthető el, ezért a képzési teljesítmény önálló mérése sem minden esetben objektív.

A feladatmegosztás pontosítása ugyanakkor lehetőséget teremtene az értékelési felelősség egyértelműbb meghatározására is.

Amennyiben az elméleti oktatás és a tematikus gyakorlati képzés elsődlegesen az iskolában valósul meg, az intézmény a saját értékelési rendszerében rendszeresen mérheti a tanulók tudását, előrehaladását és a szükséges fejlesztési feladatokat.

A duális képzőhelyek ezzel párhuzamosan a valós munkakörnyezetben történő gyakorlást, a helyi munkafolyamatok megismerését, a szakmai rutin kialakítását és a munkahelyi kompetenciák fejlesztését biztosítják.

A munkahelyi tapasztalatszerzés egyes elemei nehezebben mérhetők önállóan, mivel a tanuló fejlődését a munkakörnyezet, a rendelkezésre álló feladatok és a mentori támogatás együttesen befolyásolja.

Az iskola és a duális képzőhely ezért továbbra is közösen felel a tanuló szakmai felkészítéséért. A képzés eredményességének egyik fontos visszajelzése a szakmai vizsga, amennyiben annak követelményei megfelelnek a pályakezdőktől reálisan elvárható tudásszintnek és a munkaerőpiaci igényeknek.

A rendszeres fejlődéskövetéshez ugyanakkor szükség van a munkahelyen ténylegesen elvégzett feladatok dokumentálására és az iskola számára történő visszajelzésre.

Az MVI javaslata

- A közös képzési programokban az iskolai elméleti és tematikus gyakorlati oktatás, valamint a duális munkahelyi gyakorlatszerzés feladatainak és értékelési felelősségének egyértelmű meghatározása.
- Az iskolai tudásmérés, teljesítményértékelés és szükség szerinti korrekció rendszeres biztosítása.
- A korábban alkalmazott gyakorlati napló rendszerének visszavezetése, amelyben a tanuló dokumentálja a duális képzőhelyen elvégzett szakmai feladatokat.
- A gyakorlati napló bejegyzéseinek a duális képzőhely kijelölt szakembere általi igazolása, valamint az iskolai oktató számára rendszeres hozzáférés és visszajelzési lehetőség biztosítása.
- A gyakorlati napló digitális formában történő vezetésének lehetővé tétele.

4.5. Finanszírozás

A képzés finanszírozása mindkét országos konzultáció egyik meghatározó témája volt. Az oktatási intézmények részéről 150 válaszadó (96,8%) támogatta az iskolai gyakorlati oktatás finanszírozásának megerősítését. A duális képzői kutatásban valamennyi válaszadó, 57 fő (100,0%) támogatta a vállalkozások tényleges képzési költségeire épülő finanszírozás felülvizsgálatát.

A két eredmény az iskolai és vállalati képzési feladatok megfelelő anyagi feltételeinek együttes biztosítását indokolja.

A 4.4.1. pont részletesen bemutatta az iskolai tematikus gyakorlati oktatás finanszírozásának összefüggéseit. A jelen fejezet ezért az iskolai és duális képzés további költségelemeire, valamint a képzéshez való hozzáférés területi feltételeire összpontosít.

4.5.1. Az iskolai gyakorlati oktatás tényleges költségei

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az iskolai gyakorlati oktatás megfelelő színvonalú biztosítása a tanórák megszervezésén túl a szükséges infrastruktúra folyamatos fenntartását és korszerűsítését is megköveteli.

A tankonyhák, tanéttermek és egyéb gyakorlati képzőhelyek működtetése rendszeres alapanyag-beszerzéssel, fogyóeszköz-felhasználással, gép- és eszközkarbantartással, valamint időszakos eszközpótlással jár.

A turizmus–vendéglátás szakmái között e költségek jelentősen eltérhetnek. Más ráfordításokat igényel például egy szakács-, cukrász-, pincér–vendégtéri vagy turisztikai képzés gyakorlati feltételeinek biztosítása.

Amennyiben az intézmények nem rendelkeznek megfelelő, tervezhető forrásokkal, a gyakorlati foglalkozások mennyisége és szakmai tartalma is korlátozottá válhat.

Az oktatási konzultációban az iskolai gyakorlati finanszírozás megerősítését 150 válaszadó (96,8%) támogatta.

Az MVI javaslata

- Önálló, szakmánként differenciált iskolai gyakorlati finanszírozási elem bevezetése, amely fedezi a tankonyhai, tanéttermi és más tematikus gyakorlati oktatás alapanyag-, fogyóeszköz-, működtetési és oktatói költségeit.
- A gyakorlati infrastruktúra fenntartásához, korszerűsítéséhez és az elhasználódott eszközök pótlásához szükséges források biztosítása.
- Az iskolai gyakorlati oktatás többletfinanszírozásának kialakítása a duális képzőhelyek támogatásának csökkentése nélkül.
- Ágazati költségfelmérés elvégzése a szakmánként eltérő támogatási összegek megalapozására.

A szakképző intézményekkel szemben támasztott elvárások jelentősen kibővültek. A szakmai oktatás mellett ma már elvárás az aktív marketingtevékenység, a folyamatos jogi megfelelés, a szakmai és közösségi rendezvények szervezése és lebonyolítása, valamint számos további intézményi feladat ellátása. Ezek teljesítése megfelelő személyi és pénzügyi erőforrásokat igényel.

Az MVI javasolja, hogy az intézmények finanszírozása a fejlesztő szakemberek biztosításán túl a korszerű intézményműködtetéshez szükséges szakmai támogató kapacitásokat is vegye figyelembe. Az elvárt feladatokhoz biztosítani kell azok teljesítésének reális feltételeit.

Indokolt megvizsgálni, hogy egy szakképző intézmény teljes működési ráfordításainak mekkora hányada jut közvetlenül az oktatott szakmák gyakorlati képzésére, különösen a szakmai alapanyagokra, fogyóeszközökre és a gyakorlati oktatás egyéb közvetlen költségeire.

Amennyiben ezek aránya az intézményi összköltségvetésen belül rendkívül alacsony, az felveti a szakmai képzés finanszírozási prioritásainak felülvizsgálatát. Az MVI javasolja a közvetlen gyakorlati képzési ráfordítások átlátható kimutatását, valamint a szakmánként indokolt, megfelelő finanszírozási szint meghatározását.

4.5.2. A duális képzőhelyek valós képzési költségei és ösztönzői

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A duális képzői konzultációban mind az 57 válaszadó (100,0%) támogatta a finanszírozási rendszer felülvizsgálatát a vállalkozások tényleges oktatási, személyi és működési költségeinek figyelembevételével.

A duális képzés a vállalkozások számára jelentős ráfordításokkal jár. A tanulók szakmai felkészítése mentori munkaidőt, alapanyagokat, eszközöket, munkaszervezési kapacitást és adminisztrációs feladatokat igényel.

A tanulók képzése során a vállalkozásoknak a napi üzemi működés és a szakmai felkészítés követelményeit egyidejűleg kell teljesíteniük. Ez különösen a kisebb vállalkozások számára jelenthet aránytalan terhelést.

A képzési költségek mértéke szakmánként, vállalkozásméretenként és képzőhelytípusonként eltérő lehet. A tanulók felkészültsége, önálló munkavégzési képessége és a szükséges mentori támogatás mértéke szintén befolyásolja a tényleges ráfordításokat.

A finanszírozási rendszernek minden megfelelően működő képzőhely számára biztosítania kell a képzés tényleges és indokolt költségeinek fedezetét. Ezen felül a kiemelkedő képzési teljesítmény külön támogatással ösztönözhető.

Az MVI javaslata

- A duális képzőhelyek finanszírozásának felülvizsgálata országos, szakmánként differenciált képzési költségfelmérés alapján, a tényleges és indokolt képzési ráfordítások figyelembevételével.
- A mentori munkaidő, az alapanyag- és eszközköltségek, valamint az indokolt működési és adminisztrációs terhek önálló költségelemként történő elismerése.
- Olyan támogatási feltételek biztosítása, amelyek a kisebb vállalkozások számára is gazdaságilag fenntarthatóvá teszik a duális képzésben való részvételt.
- A minőségi teljesítményösztönzők elkülönítése a képzés alapfinanszírozásától, annak biztosításával, hogy az ösztönző rendszer ne veszélyeztesse a szükséges képzési ráfordítások fedezetét.

4.5.3. A megfelelő gyakorlati képzés elérhetősége, a képzőintézmények területi eloszlása és minősége

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatói szabad szöveges észrevételek szerint a megfelelő minőségű képzőhelyekhez való hozzáférést jelentősen befolyásolhatja a tanulók lakóhelye, a közlekedési lehetőségek és a szálláskapacitások rendelkezésre állása. A duális kérdőívben ez a kérdés önállóan értékelt témaként nem szerepelt.

A kutatás előkészítése során az IKK nyilvántartása alapján 189 turizmus–vendéglátás szakmákat oktató intézményt azonosítottunk. Az intézményhálózat mérete és területi eloszlása indokolja a képzési kapacitások, a személyi és tárgyi feltételek, valamint a képzési kínálat térségi összhangjának vizsgálatát.

A széles területi intézményhálózat fontos szerepet tölthet be a szakképzéshez való hozzáférés biztosításában, különösen azokban a térségekben, ahol a tanulói mobilitás korlátozott.

Ugyanakkor valamennyi képzést folytató intézménnyel szemben alapvető szakmai elvárás a megfelelő infrastruktúra, a korszerű gyakorlati eszközállomány és a szükséges szakképzettséggel rendelkező oktatói állomány biztosítása.

A rendelkezésre álló kapacitások szétaprózódása, a duális képzőhelyek egyes térségekben tapasztalható koncentrációja és az eltérő intézményi felszereltség együttesen befolyásolhatja a képzés minőségét.

Az intézményhálózat esetleges átalakítása során ezért figyelembe kell venni a helyi tanulói létszámokat, a térségi szakemberigényeket, a közösségi közlekedés lehetőségeit, valamint a kollégiumi és egyéb szálláskapacitásokat.

A szabad szöveges felvetésekből ugyanakkor nem következik intézménybezárás vagy kötelező központosítás támogatása.

Az MVI javaslata

- Valamennyi turizmus–vendéglátás szakmát oktató intézményben a vállalt képzésekhez szükséges oktatói szakképzettség, tanműhelyi infrastruktúra és gyakorlati eszközellátottság biztosítása.
- A feltárt személyi és tárgyi hiányosságok pótlásának célzott fejlesztési forrásokkal történő támogatása.
- A 189 azonosított intézményre kiterjedő, egységes szempontú kapacitástérkép elkészítése, amely bemutatja a ténylegesen használható gyakorlati infrastruktúrát, az oktatói kapacitásokat, a közlekedési elérhetőséget és a térségi duális férőhelyeket.
- Az intézményhálózat esetleges átalakítása során a képzéshez való hozzáférés megőrzése, a térségi szükségletek és a helyben elérhető alternatívák figyelembevételével.
- Az önkéntes térségi eszköz- és oktatómegosztási együttműködések támogatása.
- A megfelelő képzőhelyek eléréséhez, valamint a pályaorientációs üzemlátogatásokhoz célzott utazási támogatás biztosítása, indokolt esetben kollégiumi vagy más szállásmegoldással kiegészítve.

4.6. KKK és szakmai vizsgák

4.6.1. A szakmai vizsgafeladatok életszerűsége

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatói konzultációban 143 válaszadó (92,3%) támogatta a szakmai vizsgakövetelmények felülvizsgálatát. A duális képzői kutatásban a KKK-k, a szakmai vizsgák és a specializációk együttes témaköre 45 válaszadó (78,9%) támogatását kapta.

A szabad szöveges észrevételek különösen a szakácsképzés vizsgakövetelményeinek életszerűségét vetették fel, ideértve a nyersanyagkosaras feladatokat és a tényleges technológiai tudás mérésének kérdését.

A jelenlegi szakács szakmai vizsgakövetelmények egyes elemei magas szintű kreativitást, összetett szakmai előismereteket és ezek önálló alkalmazását várják el. Az oktatói tapasztalatok szerint bizonyos feladatok teljesítése többéves szakmai gyakorlattal rendelkező munkavállalók számára is kihívást jelenthet.

A szakképzés alapvető célja, hogy a tanulók a választott szakma gyakorlásához szükséges, pályakezdő szinten elvárható szakmai ismereteket, gyakorlati készségeket és munkavállalói attitűdöket elsajátítsák.

Ezek a követelmények szakmánként meghatározhatók, és a szakmai vizsgákon ellenőrizhetően számon kérhetők. A vizsgáztatásnak ezért elsősorban a szakmai alapműveletek, a technológiai összefüggések, a biztonságos munkavégzés és a megfelelő önállóság mérésére kell irányulnia.

A magasabb szintű kreativitás, az összetett szakmai feladatok és a speciális technológiák elsajátítása a szakmai alapokra épülő továbbképzések és specializációk keretében biztosítható.

A turizmus–vendéglátás különböző szegmensei jelentősen eltérő szakmai tudást igényelnek. Egy napi háromezer adagot előállító közétkeztetési konyhán dolgozó szakács feladatai és technológiái lényegesen különböznek egy ötven vendéget kiszolgáló, tizenöt fogásos fine dining menüsort kínáló étterem szakácsának munkájától.

Hasonló különbségek jelennek meg a vendégtéri szakmákban is. A barista és a sommelier szakmai tudásanyaga részben átfed, ugyanakkor a két specializáció eltérő ismereteket és gyakorlati készségeket igényel.

A szakmai alapképzésnek ezért közös, megfelelően meghatározott tudásminimumokra kell épülnie, amelyekre később különböző specializációk kapcsolódhatnak.

Az MVI javaslata

- A turizmus–vendéglátás szakmák KKK-inak, szakmai alapkövetelményeinek és vizsgafeladatainak átfogó felülvizsgálata az oktatási intézmények, a duális képzőhelyek és a szakmai érdekképviseletek bevonásával.
- A pályakezdő szinten reálisan elvárható szakmai tudás meghatározása a KKK-k és a vizsgakövetelmények kialakításának alapelveként.
- A szakmai vizsgákon az alapműveletek, a technológiák, a szakmai számítások, a biztonságos munkavégzés és az önálló feladatellátás hangsúlyos mérése.
- A szakácsvizsgán az alaptechnológiák szakszerű alkalmazásának előtérbe helyezése a többéves tapasztalatot igénylő kreatív feladatokkal szemben.
- A vizsgafeladatok alapanyag- és eszközigényének előzetes, indokolt és ellenőrizhető meghatározása.
- A szakmai alapképzésre épülő, eltérő munkahelyi igényekhez igazodó specializációs képzési lehetőségek kialakítása.

Kiegészítő szabad szöveges tapasztalat

Az oktatói szabad szöveges észrevételek megerősítették, hogy a szakmai vizsgafeladatoknak a tényleges munkafolyamatokhoz és a pályakezdőktől elvárható tudásszinthez kell igazodniuk. A felvetések támogatottságát külön nem mértük.

4.6.2. A vizsgaszervezés felelőssége

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatói konzultációban 135 válaszadó (87,1%) támogatta, hogy a szakmai vizsgák szervezése ismét az oktatási intézményekhez kerüljön. A duális képzői kérdőívben erre vonatkozó, azonos megfogalmazású állítás nem szerepelt, ezért a két oldal közös támogatottsága nem állapítható meg.

A jelenlegi vizsgaszervezési rendszerben a szakmai vizsgák lebonyolítása az iskoláktól szervezetileg elkülönülő vizsgaközpontok feladata. Ennek egyik meghatározó célja a vizsgáztatás objektivitásának és a képzéstől független értékelésnek a biztosítása.

Az oktatói konzultáció ugyanakkor több szakmai és működési szempontból is megkérdőjelezte a nappali rendszerű szakképzés vizsgáinak ilyen szervezeti elkülönítését.

Az oktatási intézmények jelentős részében rendelkezésre áll a szakmai vizsgák lebonyolításához szükséges infrastruktúra. A külön vizsgaszervezési struktúra fenntartása ezért egyes esetekben párhuzamos kapacitásokat és többletköltségeket eredményezhet.

A vizsgáztatásban részt vevő szakemberek köre sem feltétlenül különül el élesen a képzésben közreműködő oktatóktól és duális szakemberektől. Megfelelő összeférhetetlenségi és ellenőrzési szabályok mellett az iskolai helyszínen történő vizsgáztatás is biztosíthatja a szakmai értékelés objektivitását.

További szempont a tanulók vizsgahelyzettel kapcsolatos terhelése. Az idegen környezetben történő vizsgáztatás a szakmai vizsga természetes stresszhatásán túl további bizonytalanságot okozhat. Az ismert iskolai környezet mérsékelheti ezt a többletterhelést.

Az oktatók a három-, illetve ötéves képzési időszak során részletes tapasztalatokat szereznek a tanulók szakmai fejlődéséről, felkészültségéről és egyéni teljesítményéről. Ez a tudás értékes kiegészítése lehet a vizsga során nyújtott teljesítmény értékelésének.

A szakmai vizsgák objektivitása ugyanakkor továbbra is alapvető követelmény. Ennek biztosításához indokolt a külső ellenőrzés és a szakmai szempontból megfelelő összetételű vizsgabizottság fenntartása.

A vizsgaszervezési jogosultság és a vizsgakövetelmények tartalma két külön szabályozási kérdés, amelyek önálló döntést igényelnek.

Az MVI javaslata

- A nappali rendszerű szakképzés szakmai vizsgáinak elsődlegesen az oktatási intézményekben történő megszervezése.
- A helyi szakmai oktatók kötelező részvételének biztosítása a vizsgáztatásban.
- A duális képzőhelyek delegált szakemberei bevonásának lehetővé tétele.
- Az oktatásirányítás által delegált külső vizsgabiztos részvételének biztosítása a vizsgák jogszerűségének és objektivitásának ellenőrzése érdekében.
- A külső vizsgabiztos esetében a vizsgáztatott szakmához kapcsolódó releváns szakmai felkészültség megkövetelése.
- Amennyiben a külső vizsgabiztos szakmaspecifikus felkészültsége nem biztosítható, feladatának elsősorban a vizsga jogszerű lebonyolításának ellenőrzésére kell kiterjednie, míg a szakmai teljesítmény értékelésében a megfelelő szakképzettségű iskolai és duális szakembereknek kell meghatározó szerepet biztosítani.

Kiegészítő szabad szöveges tapasztalat

Az oktatói válaszadók 87,1%-os támogatottsága a vizsgaszervezési jogosultság iskolákhoz történő visszahelyezésére vonatkozott. A duális kérdőív nem tartalmazott azonos kérdést, így e javaslatot az oktatói konzultáció eredményeként indokolt kezelni.

4.7. Tanulói munkára felkészültség és motiváció

4.7.1. Alapvető munkavállalói készségek

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A duális képzői konzultáció egyik legerősebb eredménye a tanulók munkavégzésre való felkészültségének fejlesztéséhez kapcsolódik: 56 válaszadó (98,2%) támogatta ezt a fejlesztési irányt. A vállalkozások tapasztalatai szerint a szakmai ismeretek hiányosságai mellett jelentős nehézséget okozhat a pontosság, a munkafegyelem, a higiéniai szemlélet, a kommunikáció, az együttműködés és a felelősségvállalás elégtelen szintje.

Az oktatási intézmények részéről a tanulók eltérő kiinduló felkészültsége, a pályaorientáció hiányosságai és az egyéni fejlesztési szükségletek jelentek meg hangsúlyosan.

A tanulók munkahelyi beilleszkedéshez szükséges készségeinek fejlesztése már az ágazati alapoktatás során indokolt. A 4.3.1. pontban bemutatottak alapján a képzésben nagyobb figyelmet kell fordítani a munkavállalói kompetenciák kialakítására, a jelenlegi, négy szakmára kiterjedő gyakorlati vizsgafelkészítés felülvizsgálatával párhuzamosan.

A munkahelyi működés sajátosságainak megismerése a szakmai felkészítés szerves része. A tanulóknak érteniük kell, hogy munkavégzésük hogyan kapcsolódik a munkatársak feladataihoz, a vendégkiszolgálás minőségéhez és a vállalkozás gazdasági eredményességéhez.

Az MVI javaslata

- Az ágazati alapoktatásban a munkavállaláshoz és a munkahelyi beilleszkedéshez szükséges készségek és attitűdök kiemelt fejlesztése, különös tekintettel:
  - a pontosságra, megbízhatóságra és munkafegyelemre;
  - a szabálykövetésre, a munkahelyi hierarchia és a vezetői utasítások megértésére és betartására;
  - a higiéniai szemléletre és a biztonságos munkavégzésre;
  - a megfelelő kommunikációra, együttműködésre és csapatmunkára;
  - a felelősségvállalásra, önállóságra és a munkához való megfelelő hozzáállásra.
- A tanulók felkészítése a munkavállalói kötelezettségek gyakorlati következményeinek megértésére, különösen a késések, az indokolatlan hiányzások, az elmulasztott vagy nem megfelelően teljesített feladatok munkaszervezési és gazdasági hatásainak bemutatásával.
- Az iskolai felkészítés és a duális képzés kezdetén az alapvető munkavállalói kompetenciák közös értékelése, a feltárt hiányosságok célzott fejlesztésével.

4.7.2. Motiváció, egyéni támogatás és biztonságos duális feladatellátás

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatási intézmények a tanulók szociális, tanulási és beilleszkedési nehézségeinek kezeléséhez további mentori és fejlesztő szakemberkapacitást tartanak szükségesnek. A duális képzőhelyek elsősorban a munkahelyi hozzáállás, az önállóság és a munkafegyelem fejlesztését hangsúlyozzák.

A tanulók eltérő adottságai és élethelyzetei miatt az egységes fegyelmezési vagy szankcionálási gyakorlat önmagában nem biztosít megfelelő megoldást.

Különösen összetett feladatot jelenthet a sajátos nevelési igényű (SNI), a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN), valamint a hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók támogatása.

Az érintett fiatalok szükségleteinek felismerése és megfelelő kezelése az iskolai oktatók számára is jelentős kihívást jelenthet. A duális képzőhelyek szakemberei pedig jellemzően még kevesebb pedagógiai és módszertani felkészültséggel rendelkeznek ezen a területen.

A tanulási, beilleszkedési, magatartási és szociális nehézségek együttesen is jelentkezhetnek. Megfelelő szakmai támogatás hiányában ez veszélyeztetheti a tanulók eredményes szakmai felkészítését, munkahelyi beilleszkedését és biztonságos feladatellátását.

A képzés célja, hogy ezek a fiatalok is valós esélyt kapjanak a szakma elsajátítására, az önálló megélhetésre és a társadalmi beilleszkedésre. Ehhez az egyéni szükségletekhez igazodó fejlesztés, a felkészült mentorok és a szükség esetén bevonható fejlesztő szakemberek együttes támogatása szükséges.

Az MVI javaslata

- Célzott, gyakorlatorientált mentori felkészítések és továbbképzések biztosítása az SNI-, BTMN-, HH- és HHH-tanulók, valamint az egyéb tanulási vagy beilleszkedési nehézségekkel küzdő fiatalok szakmai képzésének támogatására.
- Az iskolák és a duális képzőhelyek közötti pedagógiai és módszertani együttműködés megerősítése, a munkahelyi mentorok számára elérhető szakmai támogatással.
- Célzott mentori többlettámogatás biztosítása azon duális képzőhelyek számára, amelyek igazoltan többletfejlesztést igénylő tanulók képzését vállalják. A támogatás a dokumentált mentori többletidőre és az iskolával egyeztetett fejlesztési feladatokra épüljön.

Kiegészítő szabad szöveges tapasztalat

A duális képzői észrevételek hangsúlyozták az SNI-, BTMN- és hátrányos helyzetű tanulók képességeihez és szükségleteihez igazodó, biztonságos munkahelyi feladatkijelölés jelentőségét. A felvetésekből nem következik az érintett tanulók automatikus kizárásának támogatása.

Az MVI javasolja, hogy az iskola, a vállalati mentor és szükség esetén a fejlesztő szakember a meglévő egyéni fejlesztési dokumentáció alapján közösen határozza meg a biztonságosan végezhető feladatokat, a szükséges támogatást és a fejlődés felülvizsgálatának időpontját. A megoldás nem eredményezhet újabb párhuzamos adminisztrációt.

A szakképző intézményekkel szemben támasztott elvárások jelentősen kibővültek. A szakmai oktatás mellett ma már elvárás az aktív marketingtevékenység, a folyamatos jogi megfelelés, a szakmai és közösségi rendezvények szervezése és lebonyolítása, valamint számos további intézményi feladat ellátása. Ezek teljesítése megfelelő személyi és pénzügyi erőforrásokat igényel.

Az MVI javasolja, hogy az intézmények finanszírozása a fejlesztő szakemberek biztosításán túl a korszerű intézményműködtetéshez szükséges szakmai támogató

kapacitásokat is vegye figyelembe. Az elvárt feladatokhoz biztosítani kell azok teljesítésének reális feltételeit.

4.8. Mentorálás és fejlődéskövetés

4.8.1. Az oktatók és munkahelyi mentorok szakmai-módszertani felkészítése

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A duális képzői konzultációban 52 válaszadó (91,2%) támogatta a tanulók mentorálásának, teljesítményértékelésének és fejlődéskövetésének fejlesztését.

A duális képzőhelyeken tanulókkal foglalkozó szakemberek jelentős szakmai tapasztalattal rendelkezhetnek, ugyanakkor nem minden esetben kaptak megfelelő pedagógiai és módszertani felkészítést a tudás átadásához, a tanulók motiválásához, értékeléséhez és az egyéni nehézségek kezeléséhez.

A vendéglátóhelyeken és szállodákban a mentorok elsődlegesen a vállalkozás napi működésében vesznek részt. A vendégkiszolgálás, a munkaszervezés és a gazdaságos működés biztosítása mellett kell megfelelő időt fordítaniuk a tanulók szakmai fejlődésére.

Ez különösen nagy kihívást jelenthet eltérő képességű, motivációjú vagy speciális támogatási szükségletű tanulók esetében.

A mentori tevékenység megfelelő ellátása ezért szakmai és módszertani felkészültséget, rendszeres figyelmet és tényleges munkaidő-ráfordítást igényel. E költségek elismerése nélkül a vállalkozások számára nehezen biztosítható a szükséges egyéni támogatás.

A feladatot tovább nehezítheti, hogy az általános iskolából érkező tanulók alapkészségei, szociális érettsége és munkavégzési kompetenciái jelentős eltéréseket mutatnak. A szükséges felzárkóztatásra a képzési struktúra nem minden esetben biztosít elegendő időt és megfelelő szakemberkapacitást.

A tanulók eredményes szakmai felkészítése ezért az iskolai oktatók és a munkahelyi mentorok módszertani fejlesztése mellett a belépési hiányosságok célzott pótlását is igényli.

Az MVI javaslata

- Rövid, gyakorlatorientált mentori képzések és továbbképzések biztosítása a duális képzőhelyek szakemberei számára, különös tekintettel:
  - a szakmai tudás átadásának módszertanára;
  - a tanulók motiválására, értékelésére és fejlődésük követésére;
  - a konfliktusok kezelésére;
  - az eltérő képességű és sajátos támogatási szükségletű tanulókkal történő foglalkozásra.
- A duális képzőhelyek igazolt mentori munkaidejének önállóan elismert képzési ráfordításként történő finanszírozása.

- Jogszerű, rugalmas és finanszírozott felzárkóztatási lehetőségek biztosítása az általános iskolából hozott tudás és készségek, valamint a szakképzés bemeneti elvárásai közötti különbségek áthidalására.

Kiegészítő szabad szöveges tapasztalat

Az oktatói és duális képzői észrevételek az iskolai oktatók rendszeres vállalati szakmai tapasztalatszerzését, szakmai tanulmányútjait, közös digitális tananyagtár kialakítását, valamint a munkahelyi mentorok módszertani felkészítését is szorgalmazták.

Az MVI javasolja:

- Az iskolai oktatók számára önkéntes, évente meghirdetett, munkaidőben elszámolható vállalati szakmai gyakorlat biztosítását, megfelelő helyettesítési és utazási fedezettel.
- A szakmai tapasztalatszerzés során keletkező, jogtisztán megosztható tananyagok közös ágazati digitális tudástárban történő elhelyezését.
- A vállalati mentorok számára rövid, gyakorlatorientált pedagógiai-módszertani modulok elérhetővé tételét.
- Az iskolai oktatók és a vállalati szakemberek kölcsönös tudásátadásának beépítését a partnerségi együttműködésekbe.

A szakoktatói tevékenység önálló szakmai és pedagógiai felkészültséget igényel. A magas szintű szakmai tudás önmagában nem garantálja annak eredményes átadását; az oktatás módszertanát is el kell sajátítani. A Vendéglátó Szakmai Oktatók Országos Egyesülete (VSZOE) e témában önálló szakmai tanulmányt készített és juttatott el az illetékes döntéshozókhoz, amelynek javaslatait az MVI támogatja.

4.8.2. Egyéni fejlődés dokumentálása

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A tanulók szakmai fejlődésének nyomon követése az iskolai és a munkahelyi értékelés között gyakran széttagolt. Emiatt egyes szakmai ismeretek és készségek hiányosságai csak későn derülhetnek ki, illetve az iskola és a duális képzőhely eltérően ítélheti meg a tanuló előrehaladását.

A 4.4.2. pontban bemutatott gyakorlati napló alkalmas lehet arra, hogy az elvégzett feladatok mellett a megszerzett kompetenciákat és a további fejlesztést igénylő területeket is dokumentálja.

Az egységes fejlődéskövetés hozzájárulhat a tanulói teljesítmény objektívebb megítéléséhez és a szükséges fejlesztési feladatok időben történő meghatározásához.

Az MVI javaslata

- A 4.4.2. pontban javasolt gyakorlati napló alkalmazása a tanulók egyéni szakmai fejlődésének nyomon követésére is.
- Az iskola és a duális képzőhely által előre meghatározott időközönként történő közös értékelés biztosítása, a további fejlesztési feladatok szükség szerinti meghatározásával.
- A fejlődéskövetés olyan módon történő kialakítása, amely nem eredményez újabb párhuzamos adminisztrációs kötelezettséget.

4.9. Iskola–vállalat együttműködés

4.9.1. Rendszeres szakmai kapcsolattartás

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A duális képzői konzultációban 54 válaszadó (94,7%) támogatta az iskolák és a vállalkozások közötti rendszeres szakmai együttműködés, információcsere és felelősségmegosztás fejlesztését.

A duális képzés eredményességének egyik alapfeltétele az iskola és a vállalkozás közötti rendszeres, érdemi szakmai kapcsolattartás.

Számos intézmény és duális képzőhely között már jelenleg is megfelelő együttműködés működik. Ugyanakkor előfordul, hogy a kapcsolattartás elsősorban a szerződéskötésre vagy a felmerülő problémák kezelésére korlátozódik.

Ilyen esetekben a képzési program teljesítésével, a tanulók hiányzásaival, szakmai fejlődésével vagy magatartásával kapcsolatos információk késedelmesen jutnak el az érintettekhez.

A rendszeres egyeztetés lehetőséget biztosít a tanulói fejlődés összehangolt támogatására, a problémák korai felismerésére és a szükséges intézkedések közös meghatározására.

Az MVI javaslata

- Az iskola és a duális képzőhely közötti együttműködésben a szakmai kapcsolattartásért felelős személyek egyértelmű kijelölése.
- A rendszeres egyeztetések rendjének, valamint a sürgős tanulói ügyek jelzésének és kezelésének meghatározása.
- A már megfelelően működő helyi együttműködési gyakorlatok megőrzése és szélesebb körű elterjesztése, indokolatlan többletszabályozás és adminisztráció nélkül.

4.9.2. A tanulói problémák közös kezelése

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A duális képzés során jelentkező szakmai, magatartási, fegyelmi vagy személyes problémák kezelése az iskola és a vállalkozás közös felelőssége.

Az egyes szereplők feladatai és intézkedési lehetőségei azonban nem minden esetben egyértelműek. Emiatt előfordulhat, hogy a felek egymástól várják a megoldást, miközben a szükséges beavatkozás késik.

Különösen fontos a gyors és összehangolt fellépés a rendszeres hiányzások, a tanulási vagy beilleszkedési nehézségek, a munkahelyi konfliktusok, valamint a tanuló biztonságát vagy jóllétét érintő helyzetek esetében.

A problémák hátterében több, egymással összefüggő tényező is állhat. Ezek feltárásához az iskola pedagógiai tapasztalataira és a duális képzőhely munkahelyi megfigyeléseire egyaránt szükség lehet.

A kutatási tapasztalatok ezért indokolják a felelősségi körök és az együttműködés rendjének egyértelműbb meghatározását.

Az MVI javaslata

- Rövid, könnyen alkalmazható közös eljárásrend kialakítása, amely meghatározza a tanulói problémák jelzésének módját, a felelős személyeket, az intézkedési határidőket és a tájékoztatás rendjét.
- Kiskorú tanulók esetében a szülők, illetve törvényes képviselők bevonásának egyértelmű szabályozása.
- A problémák súlyosságához igazodó, arányos intézkedések alkalmazása, szükség esetén megfelelő szakemberek bevonásával.
- A megtett intézkedések eredményességének közös értékelése.
- A már jól működő helyi eljárások megőrzése, a meglévő szabályozások megkettőzésének és az indokolatlan adminisztrációnak az elkerülésével.

4.10. Munkaügy és tanulói felelősség

4.10.1. A munkaidő és a gyakorlati képzés rugalmas ütemezése

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A duális képzői konzultációban 55 válaszadó (96,5%) támogatta a szakképzési munkaszerződésekhez kapcsolódó munkavégzési feltételek, tanulói jogok, kötelezettségek és felelősségi szabályok rendezését.

A turizmus–vendéglátás sajátossága, hogy a szakmai tevékenység jelentős része az esti órákban, hétvégén, ünnepnapokon és szezonálisan koncentrált időszakokban zajlik.

A tanulók gyakorlati képzésének megszervezése ezért egyes esetekben nehezen illeszthető a jelenlegi munkaidő-beosztási és képzésszervezési keretekhez.

A szakmai felkészítés eredményessége szempontjából ugyanakkor meghatározó, hogy a tanulók megismerjék a vállalkozások tényleges működését. Egy étterem esti szervize, egy szálloda hétvégi üzemelése vagy egy szezonális rendezvény lebonyolítása olyan tapasztalatokat biztosíthat, amelyek a kevésbé forgalmas időszakokban csak korlátozottan szerezhetők meg.

A képzés időbeli megszervezésénél ezért indokolt a vállalkozások működési sajátosságainak fokozott figyelembevétele.

A rugalmasabb képzésszervezés azonban kizárólag a tanulói jogok, a fiatalkorúak fokozott védelme, a megfelelő pihenőidő és a munkavédelmi követelmények maradéktalan biztosítása mellett támogatható.

Az MVI javaslata

- A szakképzési munkaszerződéssel foglalkoztatott tanulók munkaidő-beosztására, esti és hétvégi foglalkoztatására, valamint a szezonális gyakorlati képzésre vonatkozó jogszabályi rendelkezések tételes felülvizsgálata.
- A turizmus–vendéglátás működési sajátosságaihoz igazodó, rugalmasabb képzésszervezési lehetőségek kialakítása, amelyek biztosítják a tanulók részvételét a szakmailag meghatározó munkafolyamatokban.
- A fiatalkorú és nagykorú tanulókra vonatkozó eltérő szabályok, a napi és heti pihenőidő, a munkaidő-nyilvántartás és a tanulói terhelhetőség követelményeinek megtartása.
- A rugalmasabb szabályozás alkalmazásának egyértelmű feltételekhez és megfelelő ellenőrzési garanciákhoz kötése.

Kiegészítő szabad szöveges tapasztalat

A szabad szöveges válaszokban a heti rendszeres, a tömbösített és a szezonális gyakorlati képzés mellett egyaránt megjelentek szakmai érvek. A konzultációk nem igazolták egyetlen időbeosztási modell általános elsőbbségét.

Az MVI javasolja:

- Az iskola és a duális képzőhely közös képzési programjában a heti rendszeres, a tömbösített vagy a szezonális gyakorlati ütemezés közötti választás lehetőségének biztosítását, a teljesítendő tanulási eredmények, a közismereti órák, a pihenőidők és a fiatalkorúak védelmének megtartásával.
- A választott képzési ütemezés tanévkezdéskor történő közös rögzítését.
- A munkaidőkeret és az egyenlőtlen munkaidő-beosztás jogszerű alkalmazásának támogatását életkor szerint differenciált, ágazati mintabeosztásokkal.
- A már jelenleg is megengedett munkaszervezési lehetőségek egyértelmű bemutatását és alkalmazásuk támogatását.

4.10.2. Szabadság, hiányzás, felelősség és keresőképtelenségi igazolások

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A duális képzőhelyek visszajelzései szerint a tanulók szabadságának kiadása, a hiányzások igazolása, valamint a munkaidő megszervezése és nyilvántartása több gyakorlati nehézséget okoz.

A problémák részben abból fakadnak, hogy a szakképzési munkaszerződéssel foglalkoztatott tanulókra egyszerre vonatkoznak a szakképzés sajátos előírásai és a munkajogi szabályok.

A turizmus–vendéglátásban különösen érzékeny kérdés a szabadságok tanévi szünetekhez igazodó kiadása, mivel ezek az időszakok sok vállalkozás számára a legnagyobb forgalmat jelentik.

A képzőhelyeknek ilyenkor egyszerre kell biztosítaniuk a folyamatos működést, a tanulók gyakorlati képzését és a jogszabályban meghatározott pihenési, illetve szabadságolási feltételeket.

További nehézséget jelenthet a tanulói hiányzások igazolása, az iskolai és munkahelyi nyilvántartások összehangolása, valamint a kötelezettségszegések és károkozások kezelése.

A felelősségi kérdések különös körültekintést igényelnek, mivel a tanuló egyszerre vesz részt oktatási folyamatban és munkaszerződésen alapuló foglalkoztatásban. A fiatalkorúak esetében további védelmi szempontok is érvényesülnek.

Kiemelt problémát jelenthet a keresőképtelenséget igazoló orvosi dokumentumok késedelmes továbbítása és feldolgozása.

Amennyiben az igazolás nem jut el időben a duális képzőhelyhez vagy a bérszámfejtéshez, az iskolai és munkahelyi nyilvántartások eltérhetnek egymástól. Ez késleltetheti a hiányzások megfelelő minősítését, az igazolatlan mulasztások kezelését és a tanulói juttatások helyes elszámolását.

A késedelmes vagy hibás adminisztráció a juttatások csökkentéséhez, visszatartásához vagy utólagos korrekciójához is vezethet, ami különösen hátrányosan érintheti az anyagilag kiszolgáltatottabb tanulókat.

Az MVI javaslata

- A szakképzési munkaszerződéssel foglalkoztatott tanulók szabadságára, hiányzásaira, munkaidő-nyilvántartására és felelősségi viszonyaira vonatkozó rendelkezések tételes jogi és szakmai felülvizsgálata, az alábbi konkrét fejlesztési irányok mentén:
    - **Digitális igazoláskezelés:** a keresőképtelenségre vonatkozó elektronikusan nyilvántartott orvosi igazolások és a KRÉTA-rendszer közötti biztonságos, lehetőség szerint valós idejű adatkapcsolat kialakítása, megfelelő jogalappal és adatvédelmi garanciákkal.

- **Adatkapcsolatok:** az iskola, a duális képzőhely és a bérszámfejtés feladatellátásához szükséges igazolási információk jogszerű elérhetőségének biztosítása, lehetőség szerint a NAV érintett nyilvántartási és adatszolgáltatási folyamataival összehangolva.
- **Szabadságolás:** a szabadságok kiadásának rugalmasabb összehangolása a tanulók jogos érdekeivel, a tanév rendjével és a turizmus–vendéglátás szezonális működésével.
- **Hiányzások kezelése:** az igazolások és nyilvántartások egyszerűsítése, az iskola és a duális képzőhely közötti információáramlás javítása, valamint a párhuzamos adminisztráció csökkentése.
- **Felelősségi szabályok:** a tanulói kötelezettségek, a munkáltatói és intézményi felelősségi körök, valamint a kötelezettségszegések és károkozások kezelésének egyértelműsítése.

- A módosítások során a tanulói jogok, a fiatalkorúak különleges védelme, a megfelelő pihenőidő és a munkabiztonság követelményeinek változatlan biztosítása.

Kiegészítő szabad szöveges tapasztalat

A duális képzők külön felvetették a szabadságok ütemezésének és a keresőképtelenséghez kapcsolódó költségeknek a problémáját. A tanulói munkaszerződés megszűnésének és a végzősök továbbfoglalkoztatásának kérdése külön szabályozási területet jelent.

Az MVI javasolja, hogy az iskolák és a duális képzőhelyek a tanév elején közös szabadságütemezési tervet készíthessenek, amely figyelembe veszi a tanítási szüneteket, a szezonális működést és a tanulói jogosultságokat.

A keresőképtelenséghez kapcsolódó munkáltatói költségek kezelésénél indokolt olyan ágazati megoldás kialakítása, amely a tanulók törvényes jogosultságainak fenntartása mellett mérsékli a duális képzőhelyek aránytalan terheit.

4.11. Adminisztráció és KRÉTA

A duális képzői konzultációban 54 válaszadó (94,7%) támogatta a KRÉTA-rendszer használatának, a képzési adminisztrációnak, valamint a tanulói jelenlét és hiányzások kezelésének egyszerűsítését.

4.11.1. A munkahelyi műszakok tanórákra bontása

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatói szabad szöveges válaszok kifogásolták, hogy a munkahelyi műszakokat a nyilvántartásban mesterségesen tanórákra kell bontani. Ez eltér a valós munkaszervezéstől és többletrögzítést okozhat.

A munkahelyi műszakok tényleges időtartama és a tanórák logikája eltér egymástól. A mesterséges átalakítás olyan adminisztrációt hoz létre, amely nem segíti a képzés ellenőrzését, ugyanakkor időt von el a mentorálástól.

Az MVI javaslata

Olyan nyilvántartási megoldást kezdeményezünk, amely a munkahelyi gyakorlati időt valós időegységben kezeli, miközben a képzési teljesítés ellenőrizhető marad.

A nyilvántartásban legyen rögzíthető a valós műszakkezdés, műszakzárás és az elvégzett képzési tevékenység.

4.11.2. Párhuzamos nyilvántartások és adatkapcsolatok

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A duális képzőhelyek részletes válaszaiban 47 fő jelölte problémaként a KRÉTA-rendszerhez kapcsolódó adminisztrációt, 22 fő a párhuzamos nyilvántartások vezetését, 21 fő pedig a vállalati informatikai rendszerekkel való adatkapcsolatok hiányosságait.

A duális képzés során gyakran ugyanazokat az adatokat több, egymástól független rendszerben kell rögzíteni. A tanulók jelenlétére, hiányzásaira, munkaidejére, szakmai előrehaladására és juttatásaira vonatkozó információk a KRÉTA-rendszerben, valamint a vállalkozások munkaidő-nyilvántartási, bérszámfejtési és egyéb ügyviteli rendszereiben egyaránt megjelenhetnek.

Az ismételt adatrögzítés jelentős többletmunkát okoz, növeli a hibalehetőségeket és megnehezíti az adatok naprakészen tartását.

A probléma különösen a kisebb vállalkozásokat érintheti érzékenyen, ahol a nyilvántartási feladatok gyakran a szakmai vezetőkre vagy a tanulók képzésével foglalkozó munkatársakra hárulnak. Az adminisztráció így a tényleges szakmai képzéstől is kapacitást vonhat el.

A rendszerek közötti adatkapcsolatok hiánya a tanulók számára is kedvezőtlen következményekkel járhat. A keresőképtelenségi igazolások késedelmes feldolgozása, a hiányzások eltérő nyilvántartása és a bérszámfejtési adatok késedelmes egyeztetése a tanulói juttatások elszámolását is befolyásolhatja.

Az MVI javaslata

- A duális képzéshez kapcsolódó kötelező adminisztrációs és adatszolgáltatási folyamatok átfogó felmérése, különös tekintettel a párhuzamos adatbevitelre és az ismétlődő nyilvántartási kötelezettségekre.
- Az egyszeri adatrögzítés és a szükséges adatok jogosultsághoz kötött, lehetőség szerint automatikus továbbításának alapelvként történő érvényesítése.
- A KRÉTA és a vállalkozások munkaidő-nyilvántartási, bérszámfejtési és egyéb érintett ügyviteli rendszerei közötti szabványosított, biztonságos adatkapcsolatok kialakításának vizsgálata.
- Az azonos tartalmú, párhuzamos nyilvántartások és adatszolgáltatási kötelezettségek felülvizsgálata, lehetőség szerinti összevonása vagy megszüntetése.

- A 4.10.2. pontban megfogalmazott, keresőképtelenségi igazolásokhoz kapcsolódó digitális adatkapcsolat megvalósíthatóságának vizsgálata.
- A kisebb duális képzőhelyek adminisztratív terheinek mérséklése egyszerűbb felhasználói megoldásokkal, célzott szakmai támogatással és indokolt esetben az adminisztratív kapacitás finanszírozásával.

A rendszerfejlesztések során biztosítani kell az adatbiztonságot, a személyes adatok védelmét, valamint az iskolák és a vállalkozások eltérő hozzáférési jogosultságainak egyértelmű meghatározását.

A fejlesztések eredményességét elsősorban az adminisztrációra fordított idő tényleges csökkenése és az adatok megbízhatóságának javulása alapján indokolt értékelni.

4.11.3. Hiányzások és igazolások kezelése

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A duális képzőhelyek részletes válaszaiban 18 fő jelölte problémaként a tanulói hiányzások és igazolások kezelését.

A késedelmes adatrögzítés, az igazolások elhúzódó feldolgozása és az iskolai, illetve vállalati nyilvántartások közötti eltérések megnehezíthetik a tanulók tényleges jelenlétének és a teljesített szakmai gyakorlatnak a pontos megállapítását.

Különösen akkor jelentkezhet probléma, ha a tanuló hiányzásáról az iskola és a duális képzőhely eltérő időpontban értesül, vagy az igazolás feldolgozása nem történik meg mindkét fél nyilvántartásában.

Ez bizonytalanságot okozhat a mulasztások minősítésében, a képzési kötelezettségek teljesítésének megítélésében és a tanulói juttatások elszámolásában.

A kapcsolódó munkajogi kérdéseket a 4.10.2., a párhuzamos nyilvántartások és informatikai adatkapcsolatok problémáját pedig a 4.11.2. pont részletesen tárgyalja.

Az MVI javaslata

- Egységes, elektronikusan követhető hiányzásjelzési és igazoláskezelési folyamat kialakítása az iskolák és a duális képzőhelyek között.
- A tanulói mulasztások, a beérkezett igazolások és azok elfogadásának időben történő, kölcsönös megismerhetősége.
- Az adatrögzítés és az igazolásfeldolgozás felelőseinek egyértelmű meghatározása.
- Az eltérő nyilvántartási adatok gyors egyeztetésének és javításának biztosítása.
- A fejlesztések összehangolása a 4.11.2. pontban javasolt informatikai megoldásokkal, újabb párhuzamos adminisztráció létrehozása nélkül.

4.12. Duális képzőhelyek minőségbiztosítása

4.12.1. A képzőhelyek személyi és tárgyi alkalmassága

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatói konzultációban 145 válaszadó (93,5%) támogatta a duális képzés minőségbiztosításának megerősítését. A duális képzőhelyek képviselői közül 49 fő (86,0%) támogatta a képzőhelyi minőség fejlesztését.

A duális képzés eredményességének alapvető feltétele, hogy a képzőhely rendelkezzen a vállalt képzési feladatok ellátásához szükséges szakemberekkel, tárgyi feltételekkel és megfelelő szakmai munkafolyamatokkal.

A turizmus–vendéglátásban ugyanakkor a vállalkozások mérete, tevékenységi köre, felszereltsége és működési sajátosságai jelentősen eltérnek egymástól. Egy kisebb étterem, egy szálloda vagy egy nagyobb vállalat eltérő lehetőségekkel rendelkezik a képzési program egyes elemeinek megvalósítására.

A 4.4.1. pontban részletesen bemutattuk az elméleti és a tematikus gyakorlati oktatás iskolai biztosításának szakmai jelentőségét.

Amennyiben ezek a feladatok az iskolában valósulnak meg, a duális képzőhelyek alkalmasságának megítélése elsősorban az általuk ténylegesen vállalt munkahelyi gyakorlati képzés feltételeire összpontosíthat.

Amennyiben a duális képzőhely elméleti vagy tematikus gyakorlati oktatási feladatokat is ellát, az ezekhez szükséges oktatói kapacitással, eszközökkel, oktatási környezettel és módszertani felkészültséggel is rendelkeznie kell.

A minőségbiztosítás során ezért indokolt különbséget tenni a munkahelyi gyakorlati képzésre, illetve az elméleti és tematikus gyakorlati oktatásra vonatkozó alkalmassági feltételek között.

Az MVI javaslata

- A duális képzőhelyek személyi, tárgyi és szakmai alkalmassági követelményeinek felülvizsgálata, szakmánként egyértelműen meghatározott, ellenőrizhető képzési minimumok kialakításával.
- A követelményrendszer igazítása a képzőhely által ténylegesen ellátott képzési feladatokhoz:
    - Amennyiben az elméleti és tematikus gyakorlati oktatás az iskolában történik, a duális képzőhelyektől elsősorban a munkahelyi gyakorlati képzéshez szükséges személyi, tárgyi és szakmai feltételeket indokolt megkövetelni.
    - Amennyiben a duális képzőhely elméleti vagy tematikus gyakorlati oktatási feladatokat is ellát, biztosítania kell az ezekhez szükséges további oktatói, módszertani és tárgyi feltételeket.

- A képzőhelyek alkalmasságának rendszeres felülvizsgálata, a tényleges képzési tevékenység minőségére, a képzési program teljesítésére és a tanulók szakmai fejlődésére összpontosítva.

A minőségbiztosítási rendszernek a szakmai színvonal garantálása mellett figyelembe kell vennie a vállalkozások eltérő adottságait. Az indokolatlan követelmények nem nehezíthetik a megfelelő munkahelyi gyakorlati képzést biztosító kisebb vállalkozások részvételét.

4.12.2. A tanulók kizárólag munkaerőként való alkalmazásának megelőzése

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatói konzultáció szabad szöveges javaslatai kiemelten foglalkoztak a tényleges szakmai oktatás nélküli tanulói foglalkoztatás problémájával.

A duális képzés természetes és szükséges része, hogy a tanulók valós üzemi környezetben, a vállalkozás napi működésébe bekapcsolódva értékteremtő munkát végezzenek. Ennek azonban minden esetben tudatosan tervezett szakmai fejlődéssel, a képzési program teljesítésével és megfelelő mentori támogatással kell együtt járnia.

A hazai vendéglátásban hosszú ideje jelen van az a szemlélet, amely a tanulók foglalkoztatását elsősorban a vállalkozás számára rendelkezésre álló munkaerőként, illetve közvetlen gazdasági előnyként értékeli.

Amennyiben a tanulóképzésben való részvétel meghatározó szempontja a rövid távú bevétel vagy költségmegtakarítás, az veszélyeztetheti az egységesen magas színvonalú és eredményes szakmai felkészítést.

A tanulóképzésre a szakma egészének hosszú távú beruházásként kell tekintenie.

A megfelelően felkészített és fokozatosan önállósodó tanuló már a képzés időszakában is hozzájárulhat a vállalkozás működéséhez. A jelentősebb eredmény azonban hosszabb távon jelentkezik: a jól képzett, szakmailag felkészült fiatalok megjelenésével javulhat az ágazat munkaerő-ellátottsága és szolgáltatási színvonala.

A vállalkozások számára kedvező, ha az általuk képzett tanulót a szakmai végzettség megszerzését követően munkavállalóként is meg tudják tartani. A színvonalas képzés ugyanakkor akkor is közös ágazati érdek, ha a fiatal később másik munkáltatónál helyezkedik el.

Ha a szakma szereplői kölcsönösen felelősséget vállalnak az utánpótlás felkészítéséért, valamennyi vállalkozás nagyobb eséllyel találhat jól képzett munkavállalókat.

Ehhez a tanulóképzés költségeit, a mentorálásra fordított időt és a szakmai fejlesztéshez szükséges erőforrásokat a jövő szakemberállományába történő befektetésként szükséges elismerni.

Az MVI javaslata

- A duális képzés minőségbiztosításának olyan irányú fejlesztése, amelyben a képzőhelyek megítélésének meghatározó szempontja a tanulók tényleges szakmai fejlődése és a képzési program teljesítése.
- A képzőhelyi ellenőrzések során a személyi és tárgyi feltételek mellett a megvalósult képzési feladatok, a mentori tevékenység, a tanulói visszajelzések és a megszerzett szakmai kompetenciák vizsgálata.
- A feltárt hiányosságok esetében elsődlegesen fejlesztési intézkedések és teljesíthető javítási határidők alkalmazása, a tartósan vagy súlyosan nem megfelelő képzési gyakorlat egyértelmű következményeivel.
- A tanulóképzés hosszú távú gazdasági és szakmai értékét hangsúlyozó ágazati szemléletformálás.
- A finanszírozási és ösztönzőrendszer olyan irányú fejlesztése, amely elismeri a vállalkozások tényleges képzési ráfordításait, és ösztönzi az oktatási teljesítményt, a mentorálás minőségét és a tanulók szakmai fejlődését.

4.13. Pályaorientáció és pályán maradás

4.13.1. Hiteles pályaorientáció az iskolaválasztás előtt

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatói konzultációban 146 válaszadó (94,2%) támogatta a pályaorientáció megújítását.

A tanulók és családjaik gyakran nem rendelkeznek megfelelő ismeretekkel a választott szakmák tényleges követelményeiről, a munkavégzés körülményeiről, a munkarendről, valamint a szükséges fizikai, kommunikációs és személyes készségekről.

A hiányos információkon alapuló szakmaválasztás később motivációvesztéshez, tanulmányi nehézségekhez, lemorzsolódáshoz vagy pályaelhagyáshoz vezethet.

A tanulók egy része elsősorban földrajzi közelség, az ismerősök választása vagy a könnyebbnek vélt bekerülési lehetőség alapján dönt a továbbtanulásról. Ilyenkor háttérbe szorulhat annak mérlegelése, hogy az adott szakma mennyire illeszkedik a fiatal érdeklődéséhez, képességeihez és személyes adottságaihoz.

A sikeres szakmatanulás és a későbbi pályán maradás szempontjából meghatározó, hogy a tanuló olyan területet válasszon, amelyben reális esélye van a fejlődésre, a szakmai sikerélményre és a hosszú távú elköteleződésre.

A szakképzés eredményességét jelentősen befolyásolja az általános iskolából érkező tanulók felkészültsége is.

A szakmai tapasztalatok szerint sok esetben jelentős különbség mutatkozik az általános iskolai kimeneti tudás és a szakképzés eredményes megkezdéséhez szükséges alapkompetenciák között. A hiányos szövegértési, számolási, kommunikációs vagy tanulási készségek megnehezítik az összetettebb szakmai ismeretek elsajátítását.

Az általános iskolai oktatás esetleges tartalmi és módszertani fejlesztései, köztük a Nemzeti alaptanterv lehetséges módosításai, hosszabb távon javíthatják a belépő tanulók felkészültségét. Hatásuk érdemi megjelenéséhez azonban több év, akár négy–hat év is szükséges lehet.

A jelenleg szakképzésbe belépő tanulók hiányosságainak kezelésére ezért már most megfelelő megoldásokat kell kialakítani.

Az MVI javaslata

- Az általános iskolai pályaorientáció megerősítése a szakképző intézmények és a gazdálkodó szervezetek aktív részvételével.
- Üzemlátogatások, szakmabemutatók, gyakorlati kipróbálási lehetőségek és valós munkakörnyezetet bemutató programok szélesebb körű biztosítása.
- A tanulók érdeklődését, képességeit és személyes adottságait feltáró pályaorientációs módszerek fejlesztése.
- A szakképzésbe belépő tanulók szövegértési, számolási és alapvető kommunikációs készségeinek egységes szempontok szerinti felmérése.
- A jelentős hiányosságokkal érkező tanulók számára finanszírozott, célzott felzárkóztatás biztosítása, például nyári felkészítés vagy önkéntesen választható előkészítő tanév formájában.
- A felzárkóztatáshoz szükséges jogszabályi, időbeli, személyi és finanszírozási feltételek megteremtése.

Kiegészítő szabad szöveges tapasztalat

A szabad szöveges javaslatok külön hangsúlyozták a szülők bevonását, az üzemlátogatásokat, a munkakör-megfigyelést és a reális karrierutak bemutatását.

Az MVI javasolja olyan, szülők számára is látogatható munkahelyi bemutatók, rövid munkakör-megfigyelések és pályakezdőkkel folytatott beszélgetések szervezését, amelyek a szakmák vonzó lehetőségei mellett a munkarend és a terhelés tényleges jellemzőit is bemutatják.

4.13.2. A végzettek elhelyezkedésének és pályán maradásának követése

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A duális konzultációban a pályaorientáció és pályán maradás témakörét 54 válaszadó (94,7%) támogatta.

A sikeres szakmai vizsga önmagában nem mutatja meg, hogy a végzett fiatal a tanult szakmájában helyezkedik-e el, mennyi ideig marad a pályán, illetve milyen okok vezetnek esetleges pályaelhagyásához.

Magyarországon már működik országos Szakképzési Pályakövetési Rendszer (SZPR), amelynek kialakítása és fejlesztése az európai EQAVET minőségbiztosítási keretrendszer célkitűzéseihez is kapcsolódik.

A rendszer adminisztratív adatkapcsolások és kérdőíves vizsgálatok segítségével követi a szakképzésben részt vevők további életútját. Az első központi adatkapcsolás 2022-ben valósult meg, a végzettek nyomon követésének tervezett időtartama kilenc év.

A rendszer személyazonosításra alkalmatlan adatkapcsolások révén támogatja a képzési, foglalkoztatási és továbbtanulási életutak vizsgálatát.

A turizmus–vendéglátás számára különösen fontos annak megismerése, hogy a végzettek a megszerzett szakmájuknak megfelelő munkakörben helyezkednek-e el, mennyi ideig maradnak az ágazatban, és milyen tényezők befolyásolják pályájuk alakulását.

Az általános foglalkoztatási adatok önmagukban nem minden esetben adnak választ ezekre a kérdésekre.

A pályán maradás ugyanakkor a munkáltatói gyakorlattól is függ. A vendéglátásban korábban elterjedt hosszú, akár 12–14 órás munkanapokhoz egyes munkakörökben jelentős többletkereseti lehetőség társulhatott.

Napjainkban sok munkavállaló számára a jövedelem mellett egyre fontosabb a kiszámítható munkaidő, a szabadidő, a családi élet és a munkán kívüli kötelezettségekkel való összeegyeztethetőség.

Amennyiben a hosszú munkaidőhöz, az esti és ünnepnapi munkavégzéshez nem társul megfelelő anyagi vagy egyéb ellentételezés, az jelentősen csökkentheti a szakma vonzerejét.

A pályaelhagyás okainak megértése ezért a képzés fejlesztése mellett a vállalkozások foglalkoztatási gyakorlatának megújításához is nélkülözhetetlen.

Az MVI javaslata

- A meglévő Szakképzési Pályakövetési Rendszer adataiból évente nyilvánosan hozzáférhető turizmus–vendéglátás ágazati, lehetőség szerint szakmánkénti és térségi kimutatások készítése.
- A végzettek elhelyezkedési arányának, a megszerzett végzettség és a tényleges munkakör kapcsolatának, valamint az ágazatban és szakmában maradás időtartamának vizsgálata.
- A pályaelhagyás okainak célzott, önkéntes kérdőíves vizsgálata, különös tekintettel a bérezésre, a munkaidőre, a munkakörülményekre, az előmeneteli lehetőségekre és a munka–magánélet egyensúlyára.
- Az országos pályakövetési eredmények felhasználása a képzési kínálat, a pályaorientáció és a szakmai képzési programok fejlesztésében.
- A szakmai szervezetek és a gazdálkodók bevonása az eredmények értelmezésébe és a szükséges ágazati intézkedések kidolgozásába.
- A munkáltatói gyakorlat fejlesztése rugalmasabb munkaszervezéssel, kiszámíthatóbb beosztással, megfelelő jövedelmi ösztönzéssel, részmunkaidős

lehetőségekkel és az egyéni élethelyzetekhez igazodó foglalkoztatási megoldásokkal.

Kiegészítő szabad szöveges tapasztalat

A szabad szöveges észrevételek a végzettek továbbfoglalkoztatását és a pályaelhagyás csökkentését emelték ki.

Az MVI javasolja a meglévő országos pályakövetési adatok ágazati, szakmánkénti és térségi elemzését, valamint a pályaelhagyás okainak önkéntes, adatvédelmi szempontból megfelelő utánkövetését.

4.14. Többszintű képzés és specializáció

4.14.1. Eltérő képességekhez igazodó képzési szintek

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A duális konzultációban 44 válaszadó (77,2%) támogatta a különböző tudásszintekhez, tanulói képességekhez és munkaerőpiaci igényekhez igazodó képzési szintek kialakítását.

Bár ez egyértelmű többségi támogatást jelent, a tizenkét vizsgált témakör egyik legalacsonyabb támogatottságú javaslata volt, ami további szakmai egyeztetést indokol.

A jelenlegi szakképzési rendszer egyik nehézsége, hogy jelentősen eltérő képességű, előképzettségű, motivációjú és szociális hátterű tanulóktól várja el az azonos szakmai kimeneti követelmények teljesítését.

A turizmus–vendéglátás munkaerőpiaca ugyanakkor különböző felkészültséget igénylő munkaköröket kínál, az egyszerűbb kisegítő feladatoktól az önálló szakmai munkavégzésen és a specializált tevékenységeken át a vezetői feladatokig.

A szakmai képzésnek ezt a sokszínűséget is figyelembe kell vennie.

A csúcsgasztronómia magas szintű szakmai követelményei fontos fejlesztési irányt és követendő szakmai értéket képviselnek, ugyanakkor nem tekinthetők valamennyi vendéglátóipari munkakör általános belépési követelményének.

A differenciált képzési utak lehetőséget teremthetnek arra, hogy a tanulók képességeikhez és fejlődési ütemükhöz igazodó, önálló munkaerőpiaci értékkel rendelkező végzettséget szerezzenek, majd később magasabb képzettségi szintre lépjenek vagy meghatározott területen specializálódjanak.

A konzultációban megfogalmazott fenntartások ugyanakkor indokolt kérdéseket vetnek fel.

El kell kerülni a tanulók túl korai, nehezen megváltoztatható besorolását, biztosítani kell az egyes szintek objektív mérhetőségét, az átjárhatóságot, valamint a magasabb képzettségi szint megszerzésének lehetőségét.

A különböző képzési szintek munkaerőpiaci elfogadottsága szintén meghatározó feltétel.

Bár a moduláris képzés korábbi hazai alkalmazása kedvezőtlen tapasztalatokat és fenntartásokat is eredményezett, a nemzetközi jó gyakorlatok alapján indokolt újra megvizsgálni annak lehetőségeit.

A moduláris képzési struktúra támogathatja a különböző képzési szintek egymásra épülését, az átjárhatóságot, valamint a szakmai ráépülések és specializációk rugalmas kialakítását.

Az MVI javaslata

- A szakmai alapképzésre épülő, önállóan értékelhető és igazolható specializációs modulok fokozatos bevezetésének vizsgálata.
- Elsőként a közétkeztetés, a speciális étrendek, a csúcsgasztronómia és a vendégtéri specializációk területén pilotprogramok indítása.
- A korábban megszerzett tudás elismerésének biztosítása a magasabb képzési szintekre történő továbblépés során.
- A fejlesztésben az alábbi három terület elkülönített vizsgálata:
    - **Képzettségi szintek:** a kisegítő, az önálló szakmai munkavégzésre felkészítő, valamint a magasabb szintű szakmai és vezetői kompetenciákat biztosító képzési kimenetek.
    - **Szakmai specializációk:** az adott szakmán belül megszerezhető, meghatározott munkaterületekhez kapcsolódó többlettudás, például csúcsgasztronómiai, közétkeztetési vagy speciális étrendi ételkészítési ismeretek.
    - **Átjárhatóság:** az egyes szintek közötti továbblépés, a korábban megszerzett tudás beszámítása és a későbbi továbbképzés lehetőségei.
- A moduláris képzési struktúra újbóli alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata, a korábbi hazai tapasztalatok értékelésével és a sikeresen működő nemzetközi jó gyakorlatok figyelembevételével.
- Egymásra épülő, önállóan is értékelhető és elismerhető képzési modulok kialakításának vizsgálata, az országosan egységes szakmai követelmények megőrzésével.

Alapvető követelmény, hogy minden kialakított képzési szinthez egyértelmű, országosan meghatározott szakmai minimumkövetelmények, objektíven értékelhető kimenetek és a megszerzett tudást hitelesen igazoló dokumentumok kapcsolódjanak.

Az intézmények szakmai és módszertani szabadságának megőrzése mellett biztosítani kell a képzettségi szintek országos összehasonlíthatóságát.

A konzultáció eredményeire és a megfogalmazott fenntartásokra tekintettel az MVI egyelőre nem javasolja konkrét többszintű képzési modell végleges elfogadását.

Első lépésként további szakmai egyeztetések, majd megfelelően előkészített pilotprogramok indokoltak, amelyekben vizsgálható a különböző képzési kimenetek mérhetősége, az átjárhatóság működőképessége és a megszerezhető végzettségek munkaerőpiaci elfogadottsága.

A fejlesztés célja olyan rugalmasabb szakképzési struktúra kialakítása, amely a tanulók eltérő képességeihez és a gazdaság valós szakemberigényeihez egyaránt igazodik, miközben minden résztvevő számára biztosítja a szakmai fejlődés és a magasabb képzettségi szint elérésének lehetőségét.

5. A szabad szöveges szakmai felvetések feldolgozása és kiegészítő javaslatok

A kérdőívekben értékelt javaslatokon túl az oktatási intézmények és a duális képzőhelyek szabad szöveges észrevételeket, valamint külön szakmai egyeztetéseken megfogalmazott felvetéseket is közöltek. Ezek az ágazati problémák értelmezését és a fejlesztési lehetőségek körét bővítik, de az egyes felvetések támogatottságát a kutatás külön nem mérte. Az ismétlődések elkerülése érdekében az 5.1. pont visszakereshetően azonosítja a 4. fejezetbe beépített kérdéseket; az 5.2. pont kizárólag az önállóan még nem tárgyalt kérdéseket fejti ki.

5.1. A 4. fejezetben már tárgyalt további szakmai felvetések

- 5.1.1. Képzésindítás feltételei és a széttagolt kapacitások – Részletes tárgyalás: 4.5.3. A megfelelő gyakorlati képzés elérhetősége, a képzőintézmények területi eloszlása és minősége.
- 5.2.1. Korszerű szakmai tartalmak – Részletes tárgyalás: 4.2.1. Szakmánként meghatározott szakmai minimumkövetelmények.
- 5.3.1. Iskolai oktatók iparági tapasztalata – Részletes tárgyalás: 4.8.1. Munkahelyi mentorok felkészítése és bemeneti minimum.
- 5.3.2. Munkahelyi mentorok pedagógiai támogatása – Részletes tárgyalás: 4.8.1. Munkahelyi mentorok felkészítése és bemeneti minimum.
- 5.4.2. Biztonságos és hozzáférhető munkahelyi képzés – Részletes tárgyalás: 4.7.2. Motiváció és tanulói támogatás.
- 5.5.1. A képzési költségek és ösztönzők elkülönítése – finanszírozási oldal – Részletes tárgyalás: 4.5.1–4.5.2. Iskolai és duális képzési költségek.
- 5.6.1. Rendszeres és tömbösített gyakorlatok – Részletes tárgyalás: 4.10.1. Esti, hétvégi és szezonális munkavégzés.
- 5.6.2. Munkaidő, szabadság és keresőképtelenség – Részletes tárgyalás: 4.10.1–4.10.2. Munkaidő, szabadság, hiányzás és felelősség.
- 5.7.1. Vizsgakövetelmények korszerűsítése – Részletes tárgyalás: 4.6.1. A szakmai vizsgafeladatok életszerűsége.
- 5.7.2. Vizsgaszervezési jogosultság – Részletes tárgyalás: 4.6.2. A vizsgaszervezés felelőssége.
- 5.8.1. Valós szakmabemutatás és belföldi mobilitás – Részletes tárgyalás: 4.13.1. Hiteles pályaorientáció; 4.5.3. A megfelelő gyakorlati képzés elérhetősége.
- 5.8.2. Elhelyezkedés és pályán maradás mérése – Részletes tárgyalás: 4.13.2. A végzettek elhelyezkedésének és pályán maradásának követése.
- 5.9.1. Az Ágazati Készségtanács szakmai képviselete – Részletes tárgyalás: 4.1.1. Ágazatspecifikus szabályozási eltérések.

5.2. A korábbi fejezetekben még nem tárgyalt önálló szakmai felvetések

5.2.1. A technikumi és szakképző iskolai utak tényleges eredményessége és a belépési felkészültség

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatói felvetések a technikumi és szakképző iskolai utak eltérő céljait és a tanulók későbbi továbbhaladását hangsúlyozzák. A duális konzultáció erről külön számszerű állásfoglalást nem adott.

A dokumentumban hivatkozott 2026-os BKIK-elemzés a fővárosi szakképzésben közel 80%-os technikumi és 20% körüli szakképző iskolai arányt jelez. Ez a teljes fővárosi szakképzésre vonatkozó megállapítás, amelyből a turizmus–vendéglátás ágazat saját arányai önmagukban nem vezethetők le. A belépők egy részénél jelentős szövegértési, számolási és tanulásszervezési hiányosságok tapasztalhatók; a jelenleg is biztosított képzési utak közötti átjárhatóság gyakorlati kihasználhatósága a kérdés.

Az MVI javaslata

- Az ágazatban intézmény- és szakmaszinten tegyék összevethetővé a belépő alapkészségek, a lemorzsolódás, a szakmaszerzés és a későbbi továbbtanulás eredményeit; az adatok alapján történjen a beiskolázási tájékoztatás, előre meghatározott optimális technikumi arány kijelölése nélkül.
- A jelentős alapkészség-hiánnyal belépők számára választható, finanszírozott nyári felzárkóztató programot, illetve indokolt esetben külön előkészítő tanévet kell biztosítani, képzett fejlesztő szakemberekkel és mérhető egyéni fejlődési célokkal.
- A már létező átjárhatósági lehetőségekről az iskolák egységes, közérthető tájékoztatást adjanak a tanulóknak és szüleiknek, bemutatva a szakmaszerzés utáni érettségi és a magasabb képzési szintre lépés tényleges útjait.

5.2.2. Ágazati digitális rendszerek és szakmai idegen nyelv

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatói szabad szöveges javaslatok konkrétan a PMS-, POS- és CRM-rendszerek, a mesterséges intelligencia, valamint a szakmai idegen nyelv gyakorlati oktatását emelték ki. A duális oldal a mindennapi munkában használható digitális és kommunikációs készségeket tartja fontosnak. Ezeknek a rendszereknek a megnevezése és a taneszköz-hozzáférés külön fejlesztési kérdés.

Az MVI javaslata

- A szállodai, éttermi és vendégkapcsolati szakmák képzési programjához rendeljék hozzá a munkakörben tipikusan használt PMS-, POS- és CRM-funkciókat; az oktatás demó-, oktatási vagy jogtisztán biztosított szoftverkörnyezetben történjen.

- Az ágazati digitális tananyag tartalmazzon felelős mesterségesintelligencia-használati feladatokat, az adatvédelmi, pontossági és vendégkommunikációs kockázatok gyakorlati bemutatásával.
- A szakmai idegen nyelv oktatását vendégfogadási, rendelésfelvételi, panaszkezelési és szállodai helyzetgyakorlatokra építsék; a szükséges licenceket, eszközöket és oktatói továbbképzést a képzés finanszírozásában nevesítsék.

5.2.3. Az iskolai fejlesztő szakemberellátás és a gyakorlati csoportlétszám

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatói javaslatok gyógypedagógus, iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus és pedagógiai asszisztens jelenlétét, valamint az érintett tanulóknál kisebb gyakorlati csoportokat kérnek. A duális kutatásban e munkakörökről nem szerepelt azonos kérdés. A szakemberhiány akadályozhatja az egyéni fejlesztési szükségletek teljesítését.

Az MVI javaslata

- A szakképző intézmények fenntartói finanszírozásában külön, a tényleges SNI-, BTMN- és egyéb igazolt fejlesztési szükségletekhez igazodó fejlesztőszakember-keretet kell biztosítani, amely intézményközi közös foglalkoztatással is felhasználható.
- A szakmai gyakorlatok csoportszervezésénél a munkavédelmi kockázat és az egyéni fejlesztési szükséglet alapján lehessen finanszírozott csoportbontást és többletsegítői jelenlétet alkalmazni.
- Az iskolai fejlesztési tervnek a duális mentor számára kizárólag a biztonságos feladatkijelöléshez szükséges, jogszerűen megosztható elemei legyenek hozzáférhetők; a személyes adatok kezelését és a tanuló jogait külön biztosítani kell.

5.2.4. A tanulói munkabér és a tényleges teljesítmény arányossága

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A duális képzésben a tanulói munkabér jelentős vállalkozói ráfordítás, miközben a tanulók szakmai önállósága, produktív munkavégzése és mentorálási igénye között jelentős különbségek lehetnek. A szabad szöveges észrevételek ezért a bér és a teljesítmény kapcsolatát is felvetik. A kutatás nem mért közös támogatottságot egy konkrét bérezési modell mellett.

Az MVI javaslata

- A szakképzési munkaszerződésben biztosított törvényes bérminimum megtartása mellett legyen átlátható, előre közölt, a képzési előrehaladáshoz és az ellenőrizhető szakmai teljesítményhez kötött differenciálási lehetőség; a jelenlegi jogszerű differenciálási mozgásteret az ágazati útmutató egyértelműen mutassa be.
- A magasabb juttatás értékelési szempontjai között az önálló, biztonságos feladatvégzés, a munkafegyelem, a fejlődés és a vendégkezelési kompetenciák

szerepeljenek. A tanulói jogorvoslat és a hátrányos megkülönböztetés tilalma legyen biztosított.

- A munkabér-szabályokat a képzőhelynek járó, dokumentált mentori és képzési költségtérítéstől külön kell kezelni, hogy a támogatás ne ösztönözzön a tanulói bér indokolatlan visszafogására.

5.2.5. A végzős tanulók szerződésének lezárása és továbbfoglalkoztatása

Probléma és a kutatások tapasztalatai

A duális képzők külön problémaként jelezték a végzős tanulók szakképzési munkaszerződésének megszűnése és a szakmai vizsgák időpontja közötti eltérést.

A hatályos szabályozás szerint a szakképzési munkaszerződés főszabály szerint a végzős tanév utolsó tanítási napján megszűnik, miközben a szakmai vizsgákra később kerülhet sor. Ez nehézséget okozhat a vizsgát megelőző gyakorlati felkészítés megszervezésében, különösen akkor, ha ahhoz a duális képzőhely közreműködése szükséges.

A szabályozás ugyanakkor már lehetővé teszi, hogy a tanuló és a duális képzőhely megállapodjon a szakképzési munkaszerződés alapján létrejött munkaviszony határozatlan idejű munkaviszonnyá történő átalakításáról, a munkaviszony folyamatosságának megőrzésével.

Az MVI javaslata

- A szakképzési munkaszerződés megszűnése és a szakmai vizsga közötti időszakban szükséges gyakorlati felkészítés feltételeinek országos felülvizsgálata, különös tekintettel a duális képzőhelyek közreműködésének lehetőségeire.
- Az iskola és a duális képzőhely a végzős tanév során időben egyeztesse a szakirányú oktatás befejezésének, a szakmai vizsgára történő felkészítésnek és a szakképzési munkaszerződés megszűnésének ütemezését.
- A végzett tanulók továbbfoglalkoztatásának elősegítése érdekében egységes tájékoztató készüljön a szakképzési munkaszerződés alapján létrejött munkaviszony határozatlan idejű munkaviszonnyá történő átalakításának jogszabályi lehetőségéről és gyakorlati feltételeiről.
- Amennyiben a vizsgálat igazolja, hogy a szakképzési munkaszerződés jelenlegi megszűnési időpontja akadályozza a szakmai vizsgához szükséges gyakorlati felkészítést, indokolt a vonatkozó szabályozás célzott felülvizsgálata, a tanulói jogosultságok és a képzés finanszírozási feltételeinek figyelembevételével.

5.2.6. Az intézményi szakmai mozgástér a közös minimumok mellett

Probléma és a kutatások tapasztalatai

Az oktatói szabad szöveges válaszok nagyobb helyi döntési szabadságot kérnek a képzési programok és a gyakorlatszervezés terén. A közösen elvárt szakmai minimumok megtartása mellett eltérő térségi és képzőhelyi adottságokhoz igazodó megoldásokra van szükség.

Az MVI javaslata

- A KKK-ban és a kötelező szakmai minimumokban rögzített kimenetek változatlan teljesítése mellett az intézmények és duális partnereik a képzési programban helyben határozhassák meg a tematikus gyakorlati blokkok sorrendjét, az alkalmazott oktatási módszereket és az együttműködés ütemezését, a kötelező minimum követelmények feletti lokális speciális elvárásokat.

A helyi eltérések indokolását és az elvárt tanulási eredmények teljesítését a meglévő képzési programban kell dokumentálni; külön engedélyezési vagy párhuzamos adatszolgáltatási rendszert csak bizonyított szükség esetén indokolt kialakítani.

6. Közös fejlesztési irányok, valódi eltérések és döntési következmények

A két országos konzultáció alapján az oktatási intézmények és a duális képzőhelyek számos alapvető fejlesztési kérdésben hasonló szakmai igényeket fogalmaztak meg. A részletes kutatási eredményeket, az eltérő álláspontokat és az MVI konkrét javaslatait a 4–5. fejezet tartalmazza.

A két oldal között azonosítható legfontosabb közös fejlesztési irányok:

- A szakmánként meghatározott, ellenőrizhető szakmai minimumkövetelmények kialakítása.
- Az elméleti és a tematikus gyakorlati oktatás iskolai biztosítása, valamint a duális képzőhelyek elsődleges szerepének meghatározása a valós munkahelyi gyakorlatszerzésben.
- Az iskolai és munkahelyi képzés feladatainak egyértelmű megosztása és összehangolása.
- A képzési tartalmak és a szakmai vizsgák korszerűsítése.
- A tényleges képzési költségekhez igazodó finanszírozás, az iskolai és duális képzés megfelelő forrásainak biztosításával.
- A tanulók munkavállalói felkészültségének, motivációjának és egyéni támogatásának fejlesztése.
- A mentorálás, az iskola–vállalat együttműködés és a képzőhelyi minőségbiztosítás erősítése.
- Az adminisztráció egyszerűsítése, valamint a pályaorientáció és a pályakövetés fejlesztése.

További szakmai egyeztetést vagy szabályozási döntést igénylő kérdések:

- A többszintű képzés és a szakmai specializáció kialakításának módja.
- Az ágazati alapvizsga közös és szakmaspecifikus követelményeinek aránya.
- A szakmai vizsgák szervezeti felelőssége.
- A gyakorlati képzés időbeosztásának rugalmassága.
- A tanulói munkabér, a teljesítmény és a munkajogi kötelezettségek összehangolása.
- Az intézményi és duális képzési kapacitások területi eloszlásának kezelése.

A két kutatás legfontosabb közös tanulsága, hogy az oktatási intézmények elsősorban a tanulók felkészítésének pedagógiai és intézményi feltételeit, míg a duális képzőhelyek a munkahelyi alkalmazhatóságot, a képzés gazdasági terheit és a foglalkoztatási szempontokat hangsúlyozzák.

A két nézőpont együttes figyelembevétele lehetőséget teremt arra, hogy a szakképzés fejlesztése az oktatás minőségét, a tanulók szakmai előrehaladását és a munkaerőpiaci igényeket egyaránt szolgálja.

Az MVI a részletes szakmai javaslatok alapján a 7. fejezetben foglalja össze a megvalósítást szolgáló intézkedési programját.

7. Az MVI javasolt intézkedési programja

A két országos konzultáció eredményeire és a tanulmányban megfogalmazott szakmai javaslatokra építve az MVI az alábbi, egymással összefüggő intézkedések megvalósítását kezdeményezi.

7.1. Szakmai minimumkövetelmények és a képzési tartalmak korszerűsítése

- Szakmánként egységes, ellenőrizhető elméleti és gyakorlati minimumkövetelmények meghatározása, a KKK megfelelő kiegészítésével.
- A közös ágazati alapok és a szakmaspecifikus követelmények egyértelmű elkülönítése.
- Az ágazati alapvizsga és a szakmai vizsgák életszerűbb, a választott szakmához igazodó kialakítása.
- A korszerű szakmai, digitális és idegen nyelvi ismeretek beépítése a képzési programokba.

7.2. Az iskolai és duális képzés feladatainak újraszabályozása

- Az elméleti és a tematikus gyakorlati oktatás elsődleges iskolai feladatként történő meghatározása és feltételeinek biztosítása.
- A duális képzőhelyek elsődleges feladataként a valós munkahelyi gyakorlatszerzés meghatározása.
- Az iskolai és munkahelyi képzés feladatainak, követelményeinek és értékelési felelősségének összehangolása.
- A gyakorlati képzés időbeosztásának rugalmasabb, a szakmai követelményekhez és a vállalkozások működéséhez igazodó kialakítása.

7.3. A képzés finanszírozásának átalakítása

- Az iskolai és duális képzés tényleges költségeinek önálló, megfelelő finanszírozása, a két képzési helyszín forrásainak egymás rovására történő átcsoportosítása nélkül.
- A szakmánként eltérő anyag-, eszköz-, személyi és mentori költségek figyelembevétele.
- A speciális fejlesztési szükségletek, a tehetséggondozás és a tanulói mobilitás célzott támogatása.
- A tanulói munkabérezés szakmai teljesítményhez és előrehaladáshoz igazodó differenciálási lehetőségeinek kialakítása, a törvényes jogosultságok megőrzésével.
- A korszerű intézményműködtetéshez szükséges támogató kapacitások – különösen a marketing, a jogi feladatok és a rendezvényszervezés – megfelelő finanszírozása.
- A gyakorlati szakmai képzésre fordított közvetlen ráfordítások intézményi szintű, átlátható kimutatása és finanszírozási arányuk felülvizsgálata.
- A szakmai képzés sajátosságaihoz igazodó optimális osztály- és csoportlétszámok működtetéséhez szükséges finanszírozási feltételek biztosítása.

7.4. A tanulói felkészültség, az oktatói és mentori munka fejlesztése

- A hiányos alapkészségekkel érkező tanulók számára finanszírozott felzárkóztatási lehetőségek biztosítása, szükség esetén előkészítő tanévvel vagy nyári képzéssel.
- Az SNI-, BTMN- és hátrányos helyzetű tanulók támogatásához szükséges fejlesztő szakemberek és személyi feltételek biztosítása.
- Az iskolai oktatók rendszeres vállalati szakmai tapasztalatszerzésének és a duális mentorok pedagógiai felkészítésének támogatása.
- A duális képzőhelyek szakmai minőségbiztosításának és az iskola–vállalat együttműködésnek a megerősítése.
- Az érdemi egyéni törődést, differenciált oktatást és tehetséggondozást lehetővé tevő optimális osztály- és gyakorlati csoportlétszámok meghatározása.
- A szakoktatói tevékenység önálló szakmai és pedagógiai kompetenciáinak elismerése, valamint az oktatók célzott szakmai és módszertani felkészítésének biztosítása.

7.5. A képzésszervezés, a munkajogi szabályok és az adminisztráció korszerűsítése

- A KRÉTA-rendszer munkahelyi gyakorlathoz igazítása, a párhuzamos adatrögzítés megszüntetése és az elektronikus adatkapcsolatok fejlesztése.
- A munkaidő, szabadság, hiányzás és keresőképtelenség kezelésének egyszerűsítése, a tanulói jogok és a fiatalkorúak védelmének fenntartásával.
- A végzős tanulók képzésének lezárását és folyamatos továbbfoglalkoztatását segítő szabályozási megoldások kialakítása.
- Az intézményi szakmai mozgástér biztosítása, valamint a meglévő képzési kapacitások hatékonyabb kihasználása.

7.6. Pályaorientáció, pályakövetés és eredményességmérés

- A valós szakmai és munkahelyi körülményeket bemutató pályaorientáció megerősítése.
- A technikumi és szakképző iskolai képzési utak eredményességének, a lemorzsolódásnak és a szakmában maradásnak az ágazati szintű értékelése.
- A meglévő országos pályakövetési rendszer eredményeinek rendszeres felhasználása a képzésfejlesztési döntésekhez.
- Országos tanulói konzultáció megszervezése a két korábbi kutatás kiegészítésére, valamint a bevezetett fejlesztések eredményességének mérése.

Az MVI az intézkedési program megvalósítását a szakképzésért felelős kormányzati szereplők, az Ágazati Készségtanács, a szakmai szervezetek, az oktatási intézmények és a duális képzőhelyek együttműködésével kezdeményezi.

8. A kutatás korlátai és a következtetések státusza

A tanulmány két, önkéntes részvételen alapuló, statisztikai értelemben nem reprezentatív országos szakmai konzultáció eredményeire épül. Az oktatási oldalon 155 szakember, legalább 94 különböző intézmény képviseletében, a duális oldalon 57 válaszadó vett részt. Mindkét kutatásban valamennyi vármegyéből és Budapestről érkeztek válaszok, ami széles területi lefedettséget biztosít, ugyanakkor nem teszi az eredményeket reprezentatívvá.

A két kutatás eltérő kérdésfeltevései és válaszadói összetétele miatt a támogatottsági arányok közvetlen statisztikai összehasonlításra nem alkalmasak. A kérdőívekben számszerűen értékelt javaslatokat és a további szabad szöveges felvetéseket a tanulmány elkülönítve kezeli; utóbbiak támogatottságát külön nem mérte.

A kutatási eredmények a válaszadók szakmai tapasztalatait és véleményét tükrözik. Az ezek alapján kidolgozott fejlesztési és intézkedési javaslatok az MVI és a VSZOE szakmai álláspontját képviselik. Megvalósításuk során a szükséges jogszabályi, finanszírozási és intézményi feltételeket az egyes intézkedések sajátosságaihoz igazodva kell meghatározni.

9. A kutatás alapdokumentumai és adatforrásai

9.1. A budapesti szakmai egyeztetések dokumentumai

- Az oktatói és duális képzői egyeztetések előkészítő, témafelvető szakmai anyagai.
- A 2026. július 3-i budapesti oktatói szakmai egyeztetés összefoglalója.
- A 2026. szeptember 25-i budapesti duális képzői szakmai egyeztetés összefoglalója és kapcsolódó szakmai feljegyzései.

9.2. Az országos konzultációk kérdőívei és adatállományai

- Az oktatói országos szakmai konzultáció kérdőíve és Excel-válaszállománya (2026).
- A duális képzői országos szakmai konzultáció kérdőíve és Excel-válaszállománya (2026).

9.3. Az oktatói online szakmai konzultáció dokumentumai

- A 2026. szeptember 7-i országos online oktatói szakmai konzultáció anyagai.
- Az online konzultáció résztvevőinek visszajelzései, észrevételei és szakmai javaslatai.

9.4. Az országos konzultációk összefoglaló tanulmányai

- MVI: *Országos szakmai konzultáció a turizmus–vendéglátás szakképzés fejlesztéséről.* Budapest, 2026. augusztus 18.
- MVI: *Duális képzői szakmai egyeztetés a turizmus–vendéglátás szakképzés fejlesztéséről.* Budapest, 2026. november 1.

10. Mellékletek

10.1. 1. számú melléklet

MVI – Szakképzési kutatás: Oktatási intézmények országos konzultációjának összefoglalója (2026. augusztus 20.)

Fájlnév: `1.sz.melleklet-MVI_Szakkepzesi_Kutatas_Oktatasi_Intezmenyek_2026.pdf`

10.2. 2. számú melléklet

MVI – Szakképzési kutatás: Duális képzők országos konzultációjának összefoglalója (2026. november 1.)

Fájlnév: `2.sz.melleklet-MVI_Szakkepzesi_Kutatas_Dualis_Kepzok_2026.pdf`